

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Zpráva o činnosti Bejt Simcha	2
Palestinec nebo arabský obyvateľ Izraele?	4
Stát Palestina – ano či ne?	6
Piloti s Davidovou hvězdou	9
Těžké býti Romem	12

■ Krátce

Nevím, jak bychom se dívali na to, kdyby několik kilometrů západně od Chebu či Karlových Varů byly dodnes utečenecké tábory sudetských Němců, v nichž by se status uprchlíka dědil jako šlechtický titul, OSN by jim poskytovala vše, od mouky až po školství a kulturní programy. Na oplátku by občas nějaká militantní sude-toněmecká organizace vystřelila raketu či dvě na území ČR. Proč? Přece proto, aby připomněla do nebe volající nespravedlnost spáchanou Čechy na svých soukmenovcích před šedesáti šesti lety.

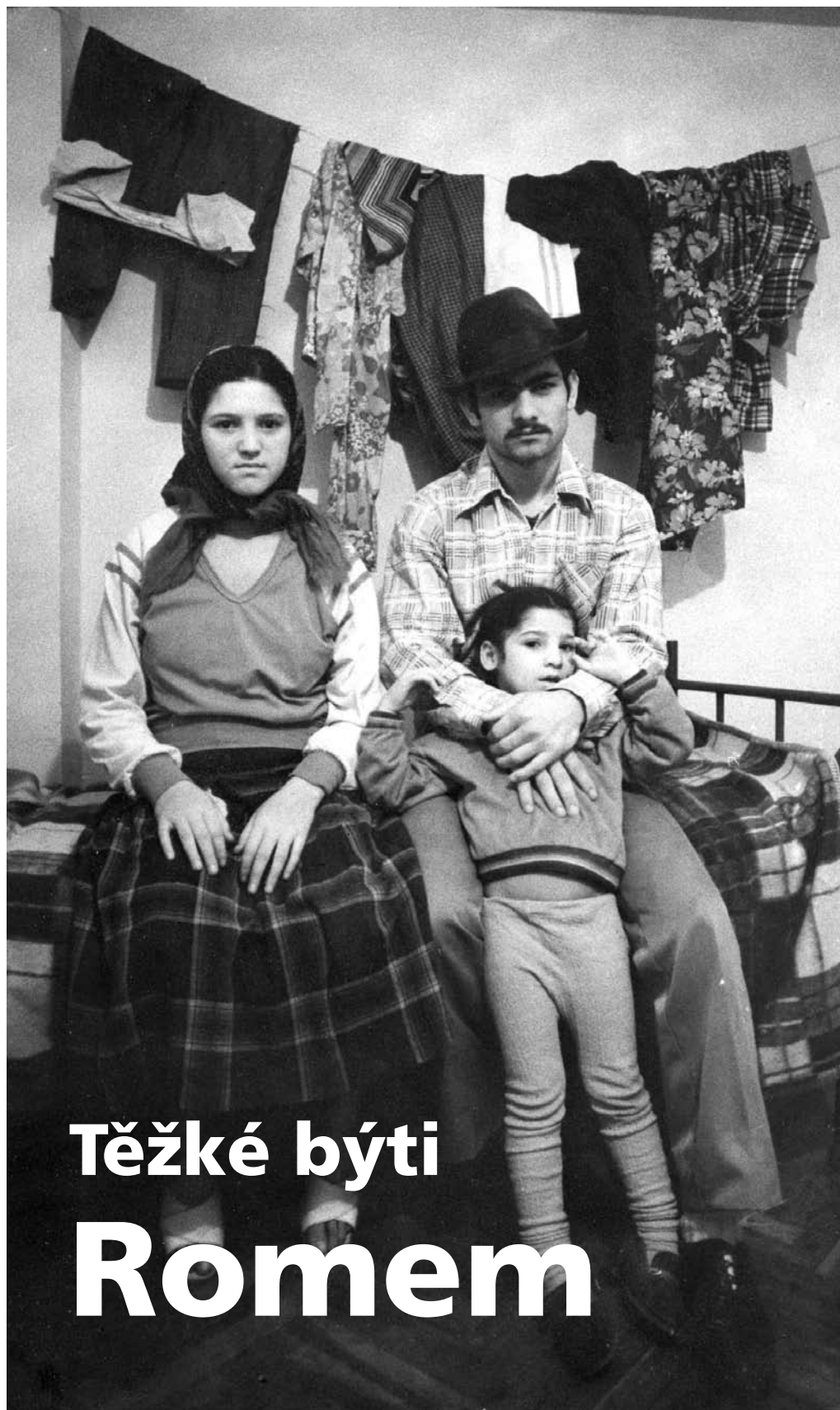
Rabín Daniel Mayer

Palestinský stát? Ale vždyť jsou všichni pro, samozřejmě! Dokonce i v Izraeli, s výjimkou několika fanatických židovských kolonistů. A tvrdí to i vláda Netanjahu-Lieberman (nejpravivější vláda ze všech vlád od založení židovského státu). Mimochodem je to jako s mírem, všichni jsou pro! Avšak skutečné otázky jsou následující: 1) Jaký stát pro Palestince, 2) Je stále ještě uskutečnitelný?

Pierre Abecassis

Za vlády Marie Terezie se státní přístup k Romům změnil. Pod hrozbou tělesných trestů probíhaly snahy o usazování a asimilaci. Z rejstříku protiromských trestů navíc zmizelo uřezávání uší. V této souvislosti se objevuje i jeden z prvních příkladů politické korektnosti, když se dle královnina nařízení nemělo užívat výrazu „Cikáni“, nýbrž „Noví sedláci“ nebo „Noví Maďaři“. Předsudky vůči Romům ovšem přetrvávaly. Roku 1782 bylo na Slovensku obviněno více než 170 Romů z kanibalismu.

Petr Šťastný

Těžké býti Romem

VÝROČNÍ ZPRÁVA

O ČINNOSTI KOMUNITY PROGRESIVNÍHO JUDAISMU

BEJT SIMCHA V ROCE 2011

Dne 4. prosince 2011 proběhla Valná hromada členů Bejt Simcha. Následující zpráva je výtahem ze Zprávy o činnosti, kterou přednesl předseda Milan Kalina, a která byla Valnou hromadou schválena:

Vážené dámy a pánové,
je mi ctí, že mohu dnes před Vámi vystoupit s informací o činnosti naší komunity za uplynulý rok a také se s vámi podělit o naše plány pro rok příští. Abychom mohli přehlédnout naši činnost, musíme si nejprve připomenout jaké vlastně má Bejt Simcha poslání, které si dala při svém vzniku do vínku. Před mnoha lety jsme se přihlásili k progresivní podobě judaismu a v tomto smyslu se také odvíjí naše veškerá činnost, kterou můžeme rozdělit na část náboženskou, vzdělávací, kulturní a společenskou. Dovolte malou rekapitulaci:

A. NÁBOŽENSKÁ ČINNOST

1. Oslavy svátků

Leden

- **Tu bi-švat:** Workshop: aranžování ze sušeného ovoce - vedla Zuzana Schreiberová (15. 1.); Seder tu bi-švat (19. 1.)

Březen

- **Purim:** Výtvarně-divadelní workshop pro děti: výroba loutek (vedla Zuzana Schreiberová), nácvik purimšpilu (vedla Jana Färberová; 12. 3.); purimová oslava: čtení Megilat Ester (Ivan Kohout), dětský purimšpil, orientální taneční vystoupení (Alena Kohoutová), purimový koktejl bar, raut

Duben

- **Pesach:** seder – vedl Ivan Kohout (18. 4. v restauraci Mánes)

Červen

- **Šavuot:** večerní bohoslužba - maariv, čtení knihy Rút (Ivan Kohout), setkání a studium s hosty - Anat Hoffman (prezidentka IRAC – Israel Reform Action Center, zakládající členka skupiny "Women of the Wall): „O čem nehovoříme, když se zaměřujeme pouze na bezpečnost Izraele“; Peggy Cidor (izraelská novinářka, členka výboru "Women of the Wall"): „Ženy a jejich role v příběhu šavuot a při studiu Tóry“ (7. 6.)

Oslavy svátků jsou tradičně jedním z pilířů naší činnosti (zde čtení Megilat Ester při purimové oslavě)

Září

- **Roš ha-šana:** Novoroční workshop - výroba novoročních přáníček metodou koláže, vedla Zuzana Schreiberová (24. 9.); bohoslužby v Libeňské synagoze: maariv (28. 9.), šachrit a musaf (29. 9.); bohoslužby vedli Ivan Kohout a rabínka Johanna Hershensohn

Říjen

- **Jom kipur:** v Pinkasově synagoze: Kol nidre a maariv (7. 10.); šachrit a musaf (8. 10.); mincha, jizkor, neila, havdala a zakončení půstu v Bejt Simcha (bohoslužby vedli Ivan Kohout a rabínka Johanna Hershensohn)
- **Sukot:** účast na stavbě suky v DSP Hagibor (11. 10.); bohoslužba maariv a přivítání svátku v suce (12. 10.); Kabalat šabat, draša a čtení z knihy Kohelet - David J. Reitschläger (14. 10.)

Prosinec

- **Chanuka:** workshop - Zuzana Schreiberová (17. 12.); zapálení chanukových světel, kabalat šabat, večerní bohoslužba, oslava (23. 12.)

2. Kabalat šabat

- každý pátek; součástí bohoslužby pravidelně výuka šabatových zpěvů zmirot, draša či studium k týdennímu oddílu Tóry; bohoslužby vedli Ivan Kohout

nebo David Jan Reitschläger, výuku vedli Vladimír Kostka (týdenní paraši), Ivan Kohout (zmirot), draši připravoval David Jan Reitschläger.

3. Návštěvy, speciální bohoslužby

Duben

- **Kabalat šabat se zástupci světové sportovní organizace Maccabi v Pinkasově synagoze** (8. 4.)

Květen

- **Kabalat šabat s reformní skupinou z USA v Pinkasově synagoze** (6. 5.)

Červenec

- **Kabalat šabat v Libeňské synagoze, následovaný společnou večeří** (22. 7.)

Srpen

- **Kabalat šabat v Libeňské synagoze, následovaný společnou večeří** (19. 8.)

Listopad

- **Kabalat šabat s mládežnickou skupinou z londýnské Nortwood and Pinner Liberal Synagogue a rabínem Andrew Goldsteinem** (4. 11.)
- **Kabalat šabat s mládežnickou skupinou z kongregace Beth Chaim (New Jersey, USA), na pražské židovské obci** (11. 11.)
- **Šachrit s mládežnickou skupinou z kongregace Beth Chaim (New Jersey, USA; 12. 11.)**

► B. KULTURNÍ, VZDĚLÁVACÍ A KOMUNITNÍ ČINNOST

1. Cyklus společensko-kulturních večerů EPES RARES (organizovala Irena Dousková):

- **I. epes rares:** autorské čtení a beseda se spisovatelem, dramatikem, režisérem a hercem Arnoštem Goldflamem; klezmer v podání kapely Trombenik (14. 4. v Café Jericho)
- **II. epes rares:** připomínka 10. výročí založení časopisu Maskil; „...jako kdyby pak už nic nebylo“ - přednáška dokumentaristy Martina Šmoka o poválečné historii židovských obcí na území ČR, s projekcí unikátních fotografií a filmových vzpomínek pamětníků; zahrál Petra Ernyei Quartet (22. 9. v Mlýnské kavárně)

2. Pravidelné kurzy:

- **Úvod do judaismu:** probíhal ve dvou semestrech (únor - červen 2011, září 2011 - leden 2012)
- **hebrejšťina pro mírně pokročilé** (od února dosud)
- **hebrejšťina pro začátečníky** (od září dosud)
- všechny kurzy vede Kateřina Weberová; celkem se jich v roce 2011 účastnilo více než 40 frekventantů

3. Různé

- **Libeň – zmizelý svět:** společná návštěva výstava v Muzeu hl. m. Prahy, následovaná společným obědem (20. 2.)
- **Brigáda** na Smíchovském (košířském) židovském hřbitově (1. 5.)

- **Minhagima micvot – zvyky a povinnosti – pro Vysoké svátky** – přednáška Johanny Hershensohn (5. 10.)
- **Judaismus pro 22. století** – přednáška rabínky Johanny Hershensohn (8. 10.)
- **Brigády** na Novém libeňském židovském hřbitově (v Davídkově ul. v Kobylisích; 16. 10., 6. 11.)
- **Výlet do Polska** – návštěva Krakova a Osvětimi (28. - 30. 10.)

C. PUBLIKAČNÍ ČINNOST

V uplynulém roce jsme začali vydávat již jedenáctý ročník časopisu *Maskil*, který je distribuován zdarma všem židovským obcím a organizacím v ČR. V tomto roce jsme bohužel byli nuceni z finančních důvodů vydávat časopis pouze jednou za dva měsíce, a to v rozsahu 24 stran a v nákladu 600 kusů. Vydávání je finančně podpořeno Ministerstvem kultury ČR a Nadačním fondem obětí holocaustu.

D. REFORMNÍ ŠABATON

Za podpory Světové unie progresivního judaismu (WUPJ) jsme uspořádali v pořadí již páté víkendové setkání, tentokrát opět v Liberci (ve dnech 15.-17. července 2011).

Na programu byly šabatové bohoslužby a studijní hodiny, vedené rabínem Tomášem Kučerou, přednášky Karla Hrdličky („Po stopách ranného rabínskému – představení významných center“), Sylvie Wittmannové („Haskala: Historie a významné osobnosti židovského osvícenství“) a Karla Goldmanna („Maimonides – nehalachická autorita“), vyprávění Achaba Haidlera, výuka šabatových zpěvů zmirot (Ivan

Reformního Šabatonu, který se konal v moderní liberecké synagoze, se v roce 2011 zúčastnilo rekordních 63 účastníků

- **Dětské šabatové odpoledne** (18. 6.)
- **Výlet** do Prokopského údolí (25. 6.)
- **České tóry ve světě** – přednáška rabínky Johanny Hershensohn (30. 9.)

Kohout), výuka izraelských tanců (skupina Mayim), prohlídka města, včetně návštěvy radnice (Michal Hron) a návštěva Turnova (synagoga, hřbitov).

► dokončení na str. 14

Program Bejt Simcha únor 2012

SOBOTA 25. ÚNORA
od 10:30 hodin v Bejt Simcha
Ranní
šabatová bohoslužba

PRAVIDELNÉ AKCE

lvrit - hodiny hebrejšťiny

pro mírně pokročilé
každé úterý od 18:30
kurz pro začátečníky
ve čtvrtek od 19 hodin

Úvod do judaismu

každé úterý od 19:45

Kabalat Šabat

každý pátek od 18 hodin

Bejt Simcha

Maiselova 4, 110 00 Praha 1
Telefon: 724 027 929
E-mail: kehila@bejtsimcha.cz
Web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

- v elektronické podobě na www.maskil.cz
- v tištěné podobě za cenu poštovního a balného; pošlete, prosím svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 724 027 929, e-mail: redakce.maskil@maskil.cz; výše poštovního a balného je v ČR minimálně 250 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5x8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

Palestinec nebo arabský obyvatel Izraele?

Zatím nejúspěšnější kandidát Republikánské strany na prezidentské křeslo v Bílém domě, Newt Gingrich, koncem minulého roku rozčilil mnoho Arabů a také „obránce“ lidských, zvláště palestinských práv. Co strašného udělal tento americký kongresman a doktor historie?

Téměř nic, jen si troufl nahlas říci, že Palestina nikdy jako samostatný stát neexistovala neb byla součástí otomanské říše, a že Palestinci jsou vymyšleným národem. Netřeba zdůrazňovat, že prvními, kdo vyslovili nesouhlas s jeho slovy a protestovali proti nim, byli předseda palestinské autonomní vlády Salam Fajjád a prezident Palestinské autonomie Mahmúd Abbás (Abú Mazen). Samozřejmě ani bývalý poradce Jásira Arafata a člen izraelského Knesetu Ahmad Tibi nezůstal v kritice Gingrichových slov pozadu. Tito totiž tvrdí, že Palestinci jsou přímými potomky Pelištejců, kteří přišli do Kenaánu dříve než izraelské kmeny, a proto mají na území dnešního Izraele nezadatelné právo.

„Žádný palestinský národ neexistuje. Vytvoření palestinského státu je pouze prostředkem pokračování našeho boje proti státu Izrael za naši arabskou jednotu. Ve skutečnosti dnes není žádný rozdíl mezi Jordánci, Palestinci, Syřany a Libanonci. O palestinském lidu mluvíme dnes pouze z politických a taktických důvodů, protože národní zájmy Arabů vyžadují, abychom jako účinný prostředek boje proti sionismu vyzvedli existenci zvláštního ‚palestinského národa‘.

Jordánsko jako suverénní stát s definovanými hranicemi nemůže uplatňovat nároky na Haifú a Jaffú. Jako Palestinec si však mohu nepochybně nárokovat Haifú, Jaffú, Beer-ševu i Jeruzalém. Jakmile jednou prosadíme naše právo na celou Palestinu, nebudeme váhat ani minutu a spojíme se s Jordánskem.“

Nutno poděkovat Záhiru Muhseinovi (1936-1979), členu výkonného výboru OOP za upřímná slova, která pronesl v rozhovoru pro holandský list Trouw 31. března 1977. Pravda, jeho názor byl shodný s názorem syrské odnože Socialistické strany arabské obrody – Baas, prosazující ideologii panarabismu, a dnes je minoritní. To však neznamená, že by dodnes nevyjadřoval horoucí přání nejen palestinských Arabů.

Nyní několik historických dat, odkud se nám „vzali“ naši novodobí Palestinci.

Název **Palestina** pochází od Pelištejců – פלשת, פלשתי nebo Filištinů. Pelištejci byli indoevropského původu a pocházeli z Balkánského poloostrova, odkud je vytlačily jiné kmeny. Nakonec se dostali až na Krétu a od-

Uprchlíci z Palestiny nebyli jedinými běženci své doby. Narodit od jiných však nikdy uprchlíky být nepřestali, azyl jim neposkytly ani ostatní arabské země, jejichž představitelé na palestinské utrpení tak rádi upozorňují.

tud, pravděpodobně jako část tzv. mořských národů, se zúčastnili neúspěšných pokusů o dobytí egyptského pobřeží na počátku vlády faraona Ramsese III. (1183-1152 př. o. l.). S Krétou jsou Pelištejci spojováni i v bibli, například u Ámose 9,7 a Jeremjáše 47,4. Pelištejci však dobyli pobřeží Kenaánu (Erec Jisrael). Jejich moc sahala od pohoří Karmel na severu až k dnešnímu Rafíahu na jihu. Poté vytvořili svaz pěti městských pelištejských království: Ašdod, Aškelón, Gat, Ekron a Gaza. Již od dob Soudců jsme s nimi měli neustálé problémy, neboť byli lépe vyzbrojeni – používali železných zbraní. Známy je například zápas mladého Davida s pelištejským vojevůdcem Goliášem (1 S 17,1-57).

Konflikty s nimi měli do konce 8. stol. př. o. l. i judští králové. Pelištejci, byť původně indoevropského původu, velmi brzy přijali kenaánské náboženské představy, včetně bohů, a o něco později přejali i jazyk majoritního obyvatelstva – kenaánštinu. Můžeme říci, že se zcela posemitštili a později, s dobytím země Alexandrem Makedonským, se helenizovali. Poslední zbytky Pelištejců se ztrácejí za doby Makabejských ve 2. stol.

př.o.l., kdy pravděpodobně úplně splynuly se Židy.

Po potlačení neúspěšného Bar Kochbova povstání Římanů roku 135 o. l. nařizuje císař Hadrianus přejmenovat provincii Judeu (od Jehuda – Juda, Jehudim – Židé) na **Palestinu** (podle Pelištejců), aby provincie ani podle jména nepřipomínala Židy. Erec Jisrael se pak úředně nazýval Palestinou až do 14. května 1948. Byla Palestina římská, Palestina byzantská (4. – 7. století), kde většinu obyvatel tvořili řecky mluvící křesťané. Byzantské období se vyznačovalo útlakem palestinských Židů ze strany křesťanů. Roku 638 dobývají a **okupují** arabská vojska chalífy Omara byzantskou Palestinu. **Arabská okupace** země znamenala pro palestinské Židy osvobození od nesnesitelného byzantského útlaku, ale Židé, jakožto „národ knihy“, se spolu s křesťany stali „zimmi“ (dhimmi) a museli jako „nevěřící“ platit zvláštní daň z hlavy – džiza (viz Korán, súra 9:29) a byli vystaveni mnoha omezením a diskriminačním zákonům. Jakožto „zimmi“ však měli určitou právní ochranu a byla jim zaručena náboženská a obecní autonomie. Nutno poznamenat, že tlak ze strany

► muslimů, aby „zimmi“ konvertovali k islámu, byl stálý a v různých obdobích se zvětšoval. Je známo, že v prvních stoletích arabské okupace Palestiny mnozí Samaritáni, ale i Židé, například z vesnic na Golanských výšinách, a menší množství křesťanů přijali islám. Relativně nedávno, v polovině 18. století, podlela část palestinských Židů vlně islamizace, která kromě jiného byla vynucována i silou. Palestina, která spojuje dva kontinenty – Afriku s Asií, byla od středověku do novověku cílem různých skupin, které se v ní chtěly usadit. Palestina byla také cílem pro mnohé kočovné beduínské kmene z Egypta, Zajordánie a z Arabského poloostrova.

Město Ar'ara, ležící 35 km jihovýchodně od Haify je zajímavým příkladem výměny obyvatelstva, jak ji praktikovali Turci. V otomanském seznamu ze 17. století jsou uvedena jména rodin platících daně. Tyto rodiny, o nichž již nic nevíme, byly vyměněny koncem 18. století tureckými úřady za nové rodiny, s jejichž potomky se dodnes v Ar'ara můžeme setkat. Do města přibýly počátkem 19. století rodiny z Egypta, které utíkaly před hospodářskými reformami Muhammada Alího a zde hledaly lepší životy.

Dosti silná migrace na území Palestiny začíná koncem první třetiny 19. století, kdy egyptský místokrál paša Muhammad Alí přivedl svá vojska do země. Tehdy se rodiny jeho vojáků začaly usazovat v zemi. Jedním z příkladů je město Džasar az-Zarka (32 km jihozápadně od Haify), kam přišlo roku 1834 osmdesát rodin egyptských klanů Šiháb a Nadžar. K nim se postupem času připojily rodinné klany Džurban a Amaš a též beduíni z kmene Arab el-Awana, který kočoval v 19. století v Jordánské dolině.

Významnou motivací pro příliv arabských pracovních sil a jejich rodin do Palestiny bylo roku 1902 zahájení stavby železnice z Haify přes Jizreelské údolí do jihosyrského Dará.

Významným předělem bylo ustavení britského mandátu nad Palestinou. Počalo období prudké industrializace země ve všech odvětvích, k čemuž také přispěla zvýšená alija Židů z evropských zemí. Průmyslový rozvoj a britská administrativa vytvořily mnoho nových pracovních míst. Díky tomu začíná nekontrolovatelný příliv Arabů z okolních zemí. Mandátní Palestina nabízí lépe placenou práci a lepší životní podmínky, než jaké mají obyvatelé sousedních zemí. Zákonitě se zvyšuje vývoz a dovoz, což vede k rozvoji přístavů v Haifě a Jaffě a k vytvoření mnoha nových pracovních míst, zvláště pro nekvalifikované dělníky. Proto zde našlo práci též velké množství Arabů – ekonomických emigrantů ze zemí Blízkého Východu.

Nyní trochu statistiky:

Jeruzalém 1922: celkem 62 500 obyvatel, z toho 34 000 Židů, 13 500 muslimů a 14 600 křesťanských Arabů.

Jeruzalém 1946: celkem 164 400 obyvatel, z toho 99 300 Židů, 33 700 muslimů a 31 400 křesťanských Arabů. Celkový počet arabského obyvatelstva Jeruzaléma se zvýšil oproti roku 1922 o **130 %**.

Haifa 1922: celkem 24 634 obyvatel, z toho 6 230 Židů, 9 000 muslimů a 9 200 křesťanských Arabů.

Haifa 1946: celkem 145 430 obyvatel, z toho 41 000 muslimů a 29 910 křesťanských Arabů. Celkový počet arabských obyvatel Haify se zvýšil oproti roku 1922 o **290 %**.

Jaffa, která byla již od starověku významným přístavním městem, lákala mnohé. Během celého 19. století se ve městě usazovali Arabové, kteří tam přijížděli z různých míst Palestiny, ale i z ciziny, převážně z Egypta. Roku **1890** žilo ve městě celkem 16 000 obyvatel, z nichž bylo 2 700 Židů. Během první světové války turecká administrativa vyhnala převážnou většinu Židů z velkých měst dnešního Izraele. Roku 1919, poté, kdy se vrátili, jich žilo v Jaffě 8 740. Po arabských pogromech v letech 1920-1 nezůstali v historické Jaffě téměř žádní Židé a několik málo tisíc jich obývalo čtvrti hraničící s Tel-Avivem. V **Jaffě** roku **1922** žije 32 000 arabských obyvatel.

Jaffa roku 1945 má celkem 101 580 obyvatel, z nichž je 53 930 muslimů, 16 860 křesťanských Arabů a 30 820 Židů. Celkový počet arabského obyvatelstva Jaffy se oproti roku 1922 zvýšil o **123 %**.

Těchto několik údajů stačí k tomu, abychom si uvědomili, že ne vždy se jednalo o přirozený přírůstek arabského obyvatelstva, ale že mnozí pozdější obyvatelé se do palestinských měst přistěhovali koncem 19. a počátkem 20. století a v období britského mandátu v naději, že tam najdou práci a lepší životní podmínky, než v původní vlasti. Jistě existoval příliv arabských rodin hledajících ve velkých městech práci i z menších měst a vesnic samotné Palestiny, ale nebyl to proces, který by měl za následek vyliďnění těchto sídel. Naopak, arabská města, městečka a vesnice mandátní Palestiny zaznamenaly přírůstek obyvatelstva, a v mnoha případech řádově i o více než 100 procent, což opět dokazují statistické údaje z let 1922 a 1945. Tak tomu bylo například v Ar'ara (o 211 %), Džaldžulji (o 500 %), Tul Karemu (o 141 %), Kalkiliji (o 109 %). Tím však netvrdím, že neexistují arabské rodiny či rodinné klany nebo beduínské kmene, které by po staletí nežily na území Palestiny – Izraele. Podobně tomu však bylo a je i s nezanedbatelným počtem židovských rodin v Izraeli.

Dalším problémem, trvajícím více než šest desetiletí, jsou arabští uprchlíci z první izraelsko-arabské války (1948). Zdroje OSN uvádějí 726 tisíc, ale palestinské zdroje hovoří o více než 900 tisících. Uprchlíkem se stává člověk či jeho rodina v době, kdy byl nucen opustit svůj domov, v tomto případě z důvodu

válečného konfliktu, a byl ohrožen jeho život a životy jeho blízkých. Uprchlíci z Palestiny nebyli jedinými běženci své doby. Připomeňme odsun více než dvou milionů sudetských Němců v letech 1945-6 z ČSR nebo výměnu hinduistického a muslimského obyvatelstva mezi Indií a Pákistánem roku 1947, kterou provázelo utrpení obou skupin. Nelze také opomenout osud téměř 800 tisíc židovských běženců vyhnaných z arabských zemí po rozhodnutí OSN o rozdělení Palestiny na dva státy a po vzniku Státu Izrael. Tito běženci byli okamžitě integrováni do nově vznikajícího, sousedními státy napadeného Izraele. Netřeba připomínat, že těmto uprchlíkům OSN žádnou pomoc neposkytl.

Drtivá většina uprchlíků a jejich dětí přestala být časem uprchlíky a stala se občany zemí, které jim poskytl azyl. Takové řešení je ideální a humánní, pokud se nemohou uprchlíci a jeho rodina z jakéhokoliv důvodu vrátit do své vlasti.

Již třetí či čtvrtá generace palestinských běženců byla a dosud je vládami Sýrie, Libanonu a nově i Palestinské autonomie držena izolovaně v uprchlických táborech. Podobně jednal i Egypt v letech 1948-67 v pásnu Gazy. Jediný stát, který jim umožnil získat občanství a byl ochoten jim pomoci začlenit se do společnosti, bylo Jordánsko. Palestinské teroristické organizace se však v září 1970 odměnilly za takový přístup hostitelské země pokusem o atentát na krále Husajna s cílem provést revoluci.

Arabské státy však místo toho, aby své arabské bratry přivítaly a integrovaly je do společnosti, držely je ve špinavých uprchlických táborech a využívaly palestinské utečence jako politickou zbraň v boji proti Izraeli. (Wikipedie, „Palestinský exodus“).

Tomuto boji napomáhá také Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě – UNRWA, která sice uprchlíkům pomáhá, ale tato pomoc ještě více přivazuje běžence k utečeneckým táborech a zvyšuje jejich pasivitu. OSN by se měla spíše zasazovat o zrušení uprchlických táborů a pomoci výše zmíněným státům integrovat palestinské uprchlíky do normálního společenského a hospodářského života.

Nevím, jak bychom se dívali na to, kdyby několik kilometrů západně od Chebu či Karlových Varů byly dodnes utečenecké tábory sudetských Němců, v nichž by se status uprchlíka dědil jako šlechtický titul, OSN by jim poskytovala vše, od mouky až po školství a kulturní programy. Na oplátku by občas nějaká militantní sudetoněmecká organizace vystřelila raketu či dvě na území České republiky. Proč? Přece proto, aby připomněla do nebe volající nespravedlnost spáchanou Čechy na svých soukmenovcích před šedesáti šesti lety.

► **Rabín Daniel Mayer**
Foto: Wikimedia

Stát Palestina – ano či ne

V minulém čísle jsme čtenářům předložili pohled několika oslovených na aktuální otázku vzniku palestinského státu. S názory dalších (tak, jak je vyjádřili v listopadu minulého roku) se můžete seznámit nyní.

Johnny Amer, palestinský křesťan, držitel východojeruzalémského občanského průkazu, lékař, Jeruzalém: Až požádáme Organizaci spojených národů o plné členství pro Stát Palestinu v hranicích roku 1967 s Východním Jeruzalémem jako jeho hlavním městem, skrze Valné shromáždění tohoto cíle bohužel asi nedosáhneme. I když by nám takové uznání prospělo a povzbudilo by k němu další státy, není to pro nás jediná možnost, kterou máme. 127 ze 193 zemí světa přeci už nezávislost Palestiny uznalo (mezi nimi i Česká republika – pozn. redakce), některé z nich právě v letošním roce. Uznání jednoho státu druhým přece nepotřebuje zprostředkování Spojených národů. A Palestina už dlouho existuje: země, lidé, domovy, kultura a kulturní dědictví. Žádný stát nemůžeme k našemu uznání nutit, ale existovat můžeme i bez něj. Například Čínskou lidovou republiku, ač byla členem OSN, až do roku 1970 neuznávaly Spojené státy americké. Za legitimní vládu celé Číny považovaly vládu na Tchaj-wanu. Podobně legitimitu Sovětského svazu uznal Západ až v souvislosti s přípravami na 2. světovou válku. Ani SSSR, ani ČLR tím nezabránil vyrůst ve světové velmoci. Mírový proces mezi Izraelem a Palestinskou správou by neměl být omezen jen na dvě strany, měl by se týkat všech zemí, které usilují o mír a přejí si mír ve Svaté zemi. Tato země by měla patřit celému lidstvu, protože je to posvátné místo a vznikla zde všechna tři světová monoteistická náboženství. Od dohod v Oslo roku 1993 jsme my Palestinci ztratili už mnoho naší půdy pro potřeby budování izraelských osad. Takové jednostranné kroky jdou přece proti spravedlnosti. A spravedlnosti by se mělo dosáhnout jednáním. Osobně si myslím, že naše žádost u OSN je jen jedním z mechanismů, jak ukončit okupaci. Abychom dosáhli svobody, potřebujeme podporu míru ze strany hnutí lidového odporu, dotvoření našeho vzdělávacího systému a našich státních institucí, jejich demokratický charakter, fungující ekonomiku a také boj s korupcí. Potřebujeme srozumitelnou a účinnou strategii. Žádost v OSN je pouze jednou její částí.

Naomi Palla-Shetrit, rodačka ze Slovenska, obyvatelka osady Geva Binjamin / Adam budované od roku 1984 na Západním břehu: Mám svoji mienku a možno aj dlhodobý plán

na spoločný život. Nie oddelený. Je veľké percento arabského obyvateľstva, ktoré učí svoje deti nenávisť voči iným (Židom) od malička. Preto to bude dlhý proces. Roky žijeme vedľa seba a bolo aj dosť utrpenia. Oni spomínajú aký boli hlúpy, že sa nevedeli dohodnúť. O čo všetko rokmi prišli tým, že boli proti nám, robili atentáty a iné plány ako sa nás zbaviť. Veď vo väčšine miest sveta žijú náboženstva pohromade a znášajú sa ako susedia. Nemusia sa milovať, ale tiež si netreba ubližovať navzájom. Takto je všade lepšie – podniky rastú, školstvo, zdravotníctvo, finančníctvo a ostatné sa rozvíja. Prečo sa nesnažiť byť spolu? Je jasné, že je veľa plusov aj mínusov, ale ak to neprekonáme, pokoj nikdy nebude. Než bol vyhlásený Izrael, volalo sa to tu Palestína a žili tu Židia a Arabi pospolu. Nemyslím, že náboženstvo spôsobilo to, kde sa nachádzame dnes. Všetko je to politika. Pravda je, že žijem momentálne „za múrom“, ale ten tu nebol, keď som si tu kúpila bývanie a plánovala tu dožiť v pokoji. Nevadia mi Arabi okolo, ale tiež viem, že medzi množstvom ľudí sa nájde vždy jedna výnimka a z toho mi chodí mráz po chrbte. Pre takého neviest kde a kedy očakávať zlo, a ako sa pre ním chrániť. Máme tu kamarátov Arabov. Ak sa ich spýtaš ako by zareagovali v dnešnej situácii, napríklad: „Ak ti tvoj šejk povie, choď a zabíj toho židovského kamaráta, čo spravíš?“ On ti povie do očí: „Upozorním ťa dopredu, uteč, lebo ak nestihneš, budem ťa musieť zabíjať“. To je hrozné. Veľa ich je takých. Srdece im to láme, ale nemajú sil odporovať tým čo im život riadia (a nie sú to len rodičia).

Miri Barak, tlumočnice a prekladateľka, Tel Aviv: Otvorené říkám, že podporuji dvoustátní řešení a budu ho podporovat tak dlouho, dokud ho Palestinci budou požadovat. Ve skutečnosti ale takové řešení už není možné z důvodu velkého množství osad,

Mírový návrh bývalého jeruzalémského starosty a izraelského premiéra Ehuda Olmerta z roku 2007. V oblasti Západního břehu jsou tmavou barvou vyznačena území těch osad, která měly být integrovány s Izraelem, zatímco ostatní osady měly být zrušeny. Šedé pásy na jihu a podél pásma Gazy naopak označují území, která měla být jako kompenzace předána palestinskému státu. Tehdejší jednání zkrachovala na Jeruzalému. Izraelská strana navrhovala mezinárodní status Východního Jeruzaléma, zatímco palestinské vedení chtělo Východní Jeruzalém za své hlavní město. Překážkou kompromisu jsou posvátná místa judaismu, která se nacházejí právě ve východní, většinově arabské části města.

jejich geografického rozložení, jejich vzrůstající populace a infrastruktury, která do nich byla investována. Podle mého názoru dokud neodstraníme všechny osady a nevrátíme tu půdu Palestincům, nebude existovat skutečný mír mezi oběma našimi národy a boj a nenávisť budou pokračovat. Vyhlášení státnosti iniciované Abú Mázinem tuto situaci nemůže změnit. Palestinské obyvatelstvo žije každý den pod vojenskou kontrolou, jejich půdu zabírají osadníci a jejich lidská práva jsou popírána. Uznání ze strany OSN by na tomto stavu nic nezměnilo, neukončilo by naši okupaci palestinských území a nemá tedy žádný význam. Stejně tak už nevěřím ani ve stažení ▶

Tzv. Rambamova lávka je provizorní stavbou, jež vede z prostranství před Západní zdí (Zdí nářků) k mešitě Al-Aksá. Izraelské bezpečnostní složky po dohodě s muslimskou správou Chrámové hory tudy až dosud pouštěly turisty do prostranství okolo Skalního chrámu, jehož zlatá kopule se nad starým Jeruzalémem tyčí. Nyní však hodlá jeruzalémská radnice lávku z bezpečnostních důvodů zbourat, což vyvolává obavy z možné eskalace napětí. Právě zde je totiž nejcitlivější místo izraelsko-palestinského konfliktu. Zatímco do roku 1967 bylo celé jeruzalémské Staré Město (včetně Židovské čtvrti a posvátných míst judaismu) součástí Jordánska, nedávné kreativní mírové návrhy počítaly s izraelsko-palestinskou hranicí po horním obvodu Zdi nářků. V podobném duchu jednal také izraelský premiér Ehud Olmert, který však pro svatá místa požadoval mezinárodní status. Palestinský prezident Mahmúd Abbás souhlasil s dělicí linií, ale požadoval plnou palestinskou svrchovanost nad Chrámovou horou.

➤ Izraele ze Západního břehu, je na to už příliš pozdě. Izraelští vůdci nemají v úmyslu vyřešit konflikt a jednáním se pouze snaží získat čas. Okupace se mezitím prohlubuje, osadníci se stávají čím dál silnějšími a agresivnějšími vůči palestinskému obyvatelstvu. 60 % Západního břehu nadále zůstává pod izraelskou kontrolou a Palestinci v této tzv. zóně C žijí bez základních lidských práv, nesmějí stavět na své vlastní půdě, nemohou svobodně cestovat z místa na místo a separační zeď je na mnoha místech odřezává od jejich polí. Jejich každodenní život je tím vážně zasažen. Proto vidím pouze jediné řešení – jeden společný stát pro oba národy se stejnými právy pro všechny. Veškerý dnešní vývoj může vyústit už jen v takovéto řešení. Izrael nemůže nadále držet Západní břeh, nadále přiznávat práva pouze Židům a předstírat, že vše je OK. Když Izrael mluví o palestinských územích, má na mysli de facto satelitní stát, který zůstává pod nepřímou izraelskou kontrolou a je Izraelem vytěžován. Určitě budu šťastná, pokud OSN uzná nezávislý palestinský stát. Ale to je pouze začátek procesu a pouhý symbolický akt.

Noa Nahari, izraelská umělkyně žijící v Praze: V zásadě souhlasím s myšlenkou palestinského státu. Každý si zaslouží mít místo pro sebe. Ale musí být stanovena základní pravidla, obzvláště ve vzdělávání, na kterých se Izrael a Palestina dohodnou. Je potřeba vzájemná osvěta. A druhou fází by byly povinné kurzy arabštiny pro židovské Izraelce a povinná hebrejštiny pro Palestince. Obě vlády by také měly předložit dlouhodobý plán s jednotlivými kroky. Proces normalizace vztahů musí mít přesně stanovené fáze, kroky v hospodářství, kultuře, vzdělávání. Nedají se nadále dělat nekoncepční věci ad hoc. Izraelská vláda ovládá lidi skrze

strach o bezpečnost, aby odvedla pozornost a nemusela se zabývat reálnými problémy země, jako nyní, kdy je mnoho lidí v ulicích. Proč propustili tisíc palestinských vězňů výměnou za Gilada Šalita právě nyní? Vždyť to mohli udělat už dávno. Konflikt je nejlepší business, na kterém profitují také USA. Řešením by byl plán na deset let na obou stranách. Netanjahu je dobrý řečník, ale špatný vůdce. Nemá žádnou vizi! Pracovala jsem ve městě Lod ve škole pro postižené děti. Muslimové, křesťané i Židé byli jak mezi žáky, tak mezi učiteli. Ani ty děti, ani my učitelé jsme mezi sebou nikdy neměli žádný problém. Když to může fungovat ve škole pro retardované děti, proč to nefunguje mezi politiky? Šedesát let válčíme a diskutujeme a nikam to nevede. Oba musíme přijmout zodpovědnost, stejně jako ve vztahu mezi dvěma partnery.

Shlomi Yaffe, izraelský umělec žijící v Praze: Podporuji ustavení palestinského státu. Jeho vznik by měl být vyjednan s izraelským kabinetem v souladu s dohodami z Oslo a jejich duchem. Je velmi důležité, že Organizace pro osvobození Palestiny (*jejíž hlavní složkou je Fatah - pozn. redakce*), jakožto partner pro mír, je hnutím národním a nikoliv náboženským jako Hamás. Sekulární charakter palestinské vlády dává oběma společnostem naději na mír. Avšak současná politika izraelského kabinetu stupňuje apartheid a rozšiřuje okupaci. V současnosti je 60 % palestinského území (dle hranic roku 1967) v zóně C, a tedy anektováno Izraelem. Území ponechaná Palestincům jsou pak tvořena vzájemně nesouvisejícími kousky země, které jsou od sebe odděleny. Pokud bude takováto politika pokračovat, vytvoření palestinského státu bohužel nebude možné. Jedinou možností se tak stane dvounárodnostní

stát a Jisra'el Bejtejnu (částečně ruskojazyčná, sekulární a radikálně pravicová strana "Izrael náš domov" - vedená Avigdorem Liebermanem - *pozn. redakce*) zasedne v jednom parlamentu společně s Hamásem.

Pierre Abecassis, rodák z Alžír-ska, člen Francouzské židovské unie za mír (Union Juive Française pour la Paix), lékař, Dijon:

Palestinský stát? Ale vždyť jsou všichni pro, samozřejmě! Dokonce i v Izraeli, s výjimkou několika fanatických židovských kolonistů. A tvrdí to i vláda Netanjahu-Lieberman (nejpravicejší vláda ze všech vlád od založení židovského státu). Mimochodem je to jako s mírem, všichni jsou pro! Avšak skutečné otázky jsou následující: 1) Jaký stát pro Palestince? 2) Je stále ještě uskutečnitelný? Fakticky palestinský stát už existuje! Někteří dokonce tvrdí, že jsou dva či tři palestinské státy! Zaprvé můžeme za palestinský stát považovat... Stát Izrael. Historická vlast Palestinců je právě na jeho území, Palestinci tam po staletí žili. Židé se sem přistěhovali, z velké části vyhnali Palestince, vytvořili zde stát a prohlásili ho za "stát židovský". Ale nic nám nebrání věřit, že jednou zde bude sice jeden, ale dvounárodnostní stát, který spojí palestinské Židy a palestinské Araby a obdaří je stejnými právy i povinnostmi. Někteří se k takovému řešení přiklání, protože podívali se na mapu Předjordánska (Západní břeh - *pozn. redakce*), je obtížné si představit, jak by zde mohl fungovat životaschopný stát. Navíc zárodky palestinského státu jsou dva: umírněný Fatah v Předjordánsku a radikální Hamás v Gaze. Takže jsme se dobrali k onomu počtu tří palestinských států. Konečně palestinský lid vyhlásil svůj stát v Tunisku roku 1988 a dobrá stovka států ho uznala. Nedávný krok palestinského vedení na půdě OSN neměl za cíl uznat palestinský stát, jak se často tvrdí, nýbrž ho přijmout za řádného člena Spojených národů. Palestinský lid má tedy právo na stát. A má ho. A celý svět je pro. Ale tento stát/nestát není tak úplně skutečným státem. Je vojensky okupovaný cizí silou a jeho obyvatelé nemají právo se v něm svobodně pohybovat. Je neuvěřitelně rozkouskovaný nezákonnou zdí a stovkami osad, jeho část žije pod bloádou (Gaza), nemá armádu a nemá právo ji mít, nemá souvislé území, nerazí svou měnu, jeho hospodářství je v područí Izraele, není uznáno právo na návrat lidí, kteří utekli, jeho hlavní město je mu upřeno, nesmí uzavírat mezinárodní smlouvy... Je zřejmé, že právě takový druh státu chce Izrael a jeho spojenci pro Palestince: jeden nebo více bantustanů, se kterými by mohli obchodovat. Co se týká nás, pokrokových Židů, není na nás, abychom říkali Palestincům, co je pro ně dobré. Plným právem podporujeme jejich požadavek na skutečný suverénní stát, jednoduše proto, že ➤

► se jedná o základní právo člověka a lidí: právo nakládat se sebou samým. Pouze respekt k tomuto právu, pouze tato spravedlnost může přinést mír.

Jicchak Seifert, rodák z Brna, zbožný (charedi) muž, rabin a učitel v ješivách, Mevaseret Cijon a Jeruzalém: Otázka vzniku palestinského státu je sama o sobě mlhavá a nesprávná, stojí totiž na omylu, že řešení se týká smíření Jisraele a muslimů, nazývaných z politických důvodů od 80. let občanského letopočtu Palestinci (je-li zvláštní národ, měl by mít svůj stát) a dále na ekonomické a územní udržitelnosti tohoto státu, kterážto druhá podmínka je naprosto nemožnou jak z hlediska zásobování vodou, ekonomické závislosti, potřeby vývozu pracovních sil a udržení měny, vlastní výroby, zemědělství atd. To vše se jeví jako nemožné. (Například do Azy dodnes dodává jisraelská státní banka jisraelskou měnu, dodáváme tam elektřinu, vodu, palivo, potraviny). Tento problém ihned vytváří problém další a to, že jediným konkurenčním zdrojem příjmů oproti závislosti na Jisraeli je dobře financovaný teror, mnohdy i z fondů Evropské unie. Tyto peníze pak padají do bezedných kol teroristické revoluce rozemílající vše. Neexistují umírnění vůdcové na druhé straně, i oni umírnění podporují teror, financují jej a mají ruce potřísněné krví. Otázkou je, kdo za tyto vládnoucí šílence odpovídá – do jisté míry my,

kteří jsme jim dovolili ovládnout a šikanovat lid na základě takzvaných mírových smluv (Západ dlouho označoval za umírněného syna plukovníka Kaddáfího, který poté zorganizoval ve své zemi genocidu). Bez voleb dosazení vůdcové nadále provozují teror, a to i mezi svými. Nově vzniklý stát Palestina by byl nebezpečím pro celé světové společenství. To však stále není hlavní důvod proti tomuto státu, důvodem hlavním je Písmo svaté. Nemůžeme jednat o zemi, která nám byla dána a jsme na ní pouhými vyslanci, tudíž všechny dohody budou zmařeny, jak se tomu přes usilovné snahy celého světa děje nyní. Samozřejmě musí dojít k většímu usmíření, řekněme spíše k přátelství, ale cesta podle mě je v demokratizaci oné palestinské společnosti a ve společné tržní ekonomice. Podaří-li se však tlakem palestinský stát prosadit, zaprvé tato pozice oslabí Jisrael, takže bude okamžitě napaden, jak se tomu stalo při vyhlášení autonomie, při vyklizení pásma Aza (Gaza - pozn. redakce), při stažení z Libanonu (Libanon - pozn. redakce). Navíc na jisraelské straně narůstá frustrace a pocit zrady, které taktéž povedou ke konfliktu. Je nutno též vzít v úvahu současnou nestabilitu v oblasti a ztrátu vlivu Západu. Modleme se za mír, ve kterém budeme moci šťastně v požeňání žít.

Jakub Schwab, podnikatel, člen Židovské obce v Praze: Jak nedávno přiznal (ale zřejmě pouze pro zahraniční mé-

dia, nikoli doma) „prezident“ Palestinské autonomie Mahmúd Abbás, bylo velkou chybou arabského světa, že neuznal plán OSN na rozdělení území mandátní Palestiny na dva státy – arabský a židovský. Souhlasím s ním, v roce 1948 k tomu byla příležitost a dnes by bylo všechno jinak. Jenomže, dnes je situace diametrálně odlišná a já si dovoluji se domnívat, že nyní by případné přijetí „Palestinského státu“ za člena OSN bylo další tragickou chybou této mezinárodní organizace, stejně tak jako obrovským nebezpečím pro izraelský stát. Nejsem v principu proti řešení ožehavé situace na Blízkém východě vznikem dvou států, ale k tomu ještě povede dlouhá cesta. Palestinská reprezentace musí především pracovat na tom, aby to, co přiznal pan Abbás, bylo i většinovým míněním obyvatelstva Judeje, Samaří a Gazy. Namísto toho je Izrael vnímán a vykreslován jako nepřátelská entita, kterou je nutno vymazat z mapy, nikoli jako sousední stát. Palestinská reprezentace by též měla dbát o to, aby její vlastní orgány byly legitimní a demokraticky volené, a až potom, ale to může trvat několik generací, se dá uvažovat o Palestinském státu. Jsem rád, že to jsou Spojené státy, a to i přes poněkud chamberlainovské představy prezidenta Obamy, kdo je připraven tento plán vetovat v Radě bezpečnosti, protože nyní na to není nikdo připraven. Ani Izrael, ani Palestinská autonomie a ani mezinárodní společenství.

► Připravil a foto: Pavel Kuča

Reakce na diskusi O VZNIKU PALESTINSKÉHO STÁTU, a konkrétně na vyjádření E. Barnaviho z minulého čísla:

Je absurdní, že se neexistující (dnes stejně jako kdykoli v minulosti) „stát Palestina“ prostřednictvím svého „prezidenta“ M. Abbáse uchází o plné členství v OSN. Uchází se „představitel“ (?) společenství, které nikdy samostatný stát nemělo. Žádost předkládá politik, který si říká prezident, ačkoli jej jako prezidenta nikdy nikdo nezvolil. Navíc i ten mandát, ke kterému zvolen byl, skončil před dvěma lety, takže Abbás nemá potřebnou legitimitu k takovému počínání, ačkoli takový stát nikdy neexistoval.

V této souvislosti je zajímavé, že v dokumentech se zdůrazňuje PLO (Organizace pro osvobození Palestiny – OOP) jako „jediný legitimní zástupce palestinského lidu“. Bylo by zajímavé se dozvědět, co si o tom myslí palestinský lid. V lednu roku 2006 se v dosud jediných svobodných parlamentních volbách na arabském Blízkém východě velkou většinou vyslovil pro islámské hnutí Hamás, které se od OOP výslovně distancuje a dokonce proti této organizaci bojuje.

Zajímalo by mne, zda E. Barnavi měl názory, publikované v Maskilu 5772/1, již jako

izraelský velvyslanec ve Francii nebo jestli k nim přišel až později. Pokud je měl již jako kariéroví diplomat, svědčilo by to o neodpuštělné naivitě tehdejšího izraelského ministra zahraničí, potažmo celé vlády a prezidenta (pokud podepisuje jmenování velvyslanců). Jaképak *...respektování nezadatelného práva národů na sebeurčení, tedy na normální národní existenci?* (str. 5)

Tato „Wilsonovská norma“ nikdy všeobecně neplatila a neplatí ani dnes, sto let od konce 1. světové války. Nikde v mezinárodním právu není řečeno, že úplně každý národ má nutně právo na vlastní stát, už proto ne, že neexistuje všeobecně přijímaná definice národa, určení je sémanticky neostré, není jasné, kdo všechno se do národa započítává, kdo ještě národ je a kdo už ne. Jenom v současné Evropě a na Blízkém východě je řada národů a tzv. národností (jakýsi méně národní národ?), které vlastní stát nemají. Můžeme je dokonce rozdělit na a) ty, které o něj usilují a b) ty, které ne.

ad a) Baskové, Valoni, Vlámové, Skotové; Kurdové, ad b) Beduíni, Rétorománi, Wel-

šané, Romové (Cikáni), Bretoňci, Slezané, Sardinci, Katalánci. Vlastní stát není zdaleka nutný pro národní identitu, např. o tom, že Katalánci jsou národ, dnes nikdo soudný nepochybuje.

Palestinci jsou národem právě tak málo, jako jím byli Sudetští Němci. Neobývají souvislé území, nemají vlastní (tedy od sousedů odlišný) jazyk, literaturu, hudbu, tanec, prostě kulturu, nemají ani vlastní (specifickou) historickou identitu; nejednotní jsou i nábožensky (křesťané, sunité, šíité a další). J. Adler: „Nyní neexistuje homogenní palestinský národ“ (Maskil, str. 6). Svůj historický stát, na jehož území tvoří většinu, jakkoli se od ostatních moc neliší, už mají – Jordánsko. I před rokem 1948 byli Palestinci národnostně Jordánci! Palestinci jsou právě tak málo svébytným národem jako Moravané.

Jestli tohle všechno pan exvelvyslanec neví nebo neuznává, je to s jeho loajalitou ke Státu Izrael na pováženou a s jeho diplomatickou kvalifikací rovněž.

► Petr Pavlovský

Piloti s Davidovou hvězdou

Mosty do Tel Avivu - tak se jmenuje předloni vydaný vynikající historický román Jiřího Šulce. Tématem jsou především čs. vojenské dodávky do Izraele a výcvik tamějších vojenských pilotů a letištního personálu u nás v letech 1947-1949.

Na základě rozhodnutí VS OSN č. 181 z 26. XI. 1947 přenesl v pátek čtrnáctého května 1948 odpoledne na zasedání izraelského Ústavodárného shromáždění v sále telavivského muzea David Ben Gurion deklaraci nezávislosti. „Tou dobou už byly na cestě k jeho hranicím armády Egypta, Jordánska (stát od r. 1923), Sýrie a Libanonu, které se rozhodly splnit svůj deklarovaný slib – vymazat nový stát z map a Židy zahnat do moře.“ (J. Šulc, str. 438) Nový stát začínal krvavým šabatem, při kterém šlo o bytí a nebytí všech jeho občanů, od novorozenat po ty nejstarší.

Na podzim 2011 vydal Svaz letců ČR s podporou Královéhradeckého kraje, města Hradec Králové, ČRo Hradec a místního letiště třicetistránkovou brožuru s textem Z. Klímy *Létali na královéhradeckém nebi* a s CD se čtyřicetiminutovým zvukovým dokumentem Lenky Jaklové *Piloti s Davidovou hvězdou – Svědectví leteckého kurzu v Československu v roce 1948* (ČRo Hradec Králové, 1994). Publikace by mohla sloužit jako integrální součást románu, jako detailní ilustrace i důkaz historičnosti jeho faktografické stránky.

Na různých dobových fotografiích, včetně té u Šalounova pomníku na Staroměstském náměstí, vidíme třináct mladých mužů ve věku 17 - 26 let, kteří v komunistickým pučem rozkolísaném státě utajeně absolvovali zoufale krátký pilotní výcvik: každý den přítomnosti válečného pilota nad bojištěm mohl mít cenu stovek, ba i tisíců životů lidí, z nichž někteří jen (jako) zázrakem přežili holocaust.

Nesmí nás „rozhodit“ historicky diletantské tvrzení plukovníka GŠT. Miloslava Neuberga, který v úvodním slově píše: Svaz letců ČR, obnovený po Listopadu „je jednou z nejstarších organizací v naší republice“. Existujících společenských organizací, které vznikly již v 19. století, přežily založení republiky a fungují nadále či obnovené i dnes, jsou přece desítky (Sokol a další sportovní organizace, profesní organizace umělců a vědců včetně lékařů, amatérské organizace včetně hasičských, organizace církevní atd.). Spíše nás zarazí nijak neupřesněná věta: „teze o tom, že svět jde doleva, byla v poválečném Československu navýsost aktuální.“ (str. 11). Od koho a ze kdy pocházela tato slova Z. Klíma neuvádí, a proto pro

pořádek: napsal je počátkem minulého století T. G. Masaryk. Nepochopitelně není v textu ani jedinkrát slovo Messerschmitt, ačkoli právě tyto německé stíhačky – s českou úpravou a přejmenováním – jsme do Izraele pašovali. Zaposlouchejme se však do zvukového dokumentu: vedle autorky se u mikrofonů střídají interpreti historického výkladu a překladů a pamětníci, hovořící česky, slovensky a anglicky. Jeden z nich (Ludvík Kellner) cituje i paradox izraelského exprezidenta Eze- ra Weizmana: jako židovský mladík se těsně po válce učil v Českých Budějovicích létat na strojích po nacistické Luftwaffe, oblečen v její výstroji, kombinéze i botách.

Úvodem zdůrazňuje dokumentaristka silně, historické i mýtické spojení izraelských Židů s rodnou, resp. zaslíbenou zemí, spojení, na kterém stojí sionismus jakožto hnutí usilující o existenci státu Izrael. Pak už dostávají slovo tam dosud žijící účastníci leteckých kurzů, vesměs sedmdesátníci, původem z ČSR, Polska, SSSR i Palestiny, z nichž někteří nejdříve přežili nacistické koncentráky. Shodují se především na vřelém přijetí, kterého se jim dostalo – mnozí cítili, že Češi dobře chápou zoufalou situaci malého a pronásledovaného národa, jehož vojáci chtějí za každou cenu zabránit vyhlazení zbylých. Ačkoli jen jediný z českých instruktorů uměl anglicky, vznikly mezi učiteli a žáky nádherné vztahy, které nebyly dodnes zapomenuty. Mezi frekventanty byli i někteří z těch středoevropských, kteří se sionismem neměli vůbec nic společného, chtěli jen pomoci bratřím v obranné válce a pak se zase vrátit do svých

Historický román Jiřího Šulce vyšel na podzim 2010

domovů. Po proběhlých prosvět- ských převratech se ale nevrátili (což ne vždy znamena- lo, že zůstali trvale v Izraeli). Nejenom ruští, ale například i polští Židé si dobře pamatovali, co je to komunistický režim; zažili jej na Sovětským svazem okupovaném pol- ském území v letech 1939 – 41.

Čs. vládu, kromě několika jedinců jako byl Jan Masaryk, ovšem k překračování zbrojní- ho embarga OSN a k riskování diplomatické- ho konfliktu s USA a Velkou Británií nevedla jen politická sympatie SSSR k výrazně levi- covému izraelskému režimu (prvních 30 let zde vládly v podstatě sociálnědemokratické vlády); byly zde i veliké zájmy ekonomické: Izrael platil dobře, rychle, hotově a v dola- rech, které zvláště po našem odmítnutí Mar- shallova plánu byly vzácné. Jinak tu už před „Slánskiádou“ (sám R. Slánský byl ovšem zásadní antisionista) byl silný komunistický antisemitismus, kupříkladu ministr Václav Kopecký špičkoval urážkami Židů i své ve- řejné projevy. To vše a mnohé jiné zaznívá v autentických vzpomínkách.

Jedna nesrovnalost: Pamětník tvrdí, že v rámci „přehodnocení“ vztahů ČSR k Izra- eli po únoru 1948 bylo v srpnu t. r. uzavřeno vojenské letiště v Žatci, kde se také piloti při- pravovali. Naproti tomu ve shora zmíněném románu se hodnověrně líčí, že k náhlému přestěhování výcviku na Slovensku vedlo nebezpečí, že přítomnost nejenom izrael- ských, ale i amerických leteckých odborníků v Žatci bude zaznamenána CIA a SIS, proká- zána diplomaty USA a Velké Británie, a to že pak povede k mezinárodním sankcím.

V každém případě je zřejmé, že na skvělé individuální, přátelské až kamarádské úrovni vztahů frekventantů izraelských výcviků u nás čas neumenšil ani to nejmenší. Z české strany zazníval obdiv k „nejkratšímu pilotní- mu výcviku dějin“, z izraelské pak nehynou- cí vděčnost za pomoc v nejvyšší nouzi.

► Petr Pavlovský

Dva z absolventů československého pilotního výcviku H.Y. Schwartzman (vlevo) a Mordechai Fein (vpravo) již v Iz- raeli, v roce 1949

Jako jediný hlasoval proti **deportacím Židů**

János Esterházy má po 54 letech jméno na svém hrobě

V polovině listopadu právě uplynulého roku byl na pohřbišti v Praze-Motole odhalen náhrobek Jánoše Esterházyho. Tento šlechtic byl za 2. světové války nejvyšším představitelem maďarské menšiny na Slovensku. Dne 15. května 1942 pak jako jediný poslanec Slovenského sněmu hlasoval proti přijetí ústavního zákona č. 68/1942 o vystěhování Židů. Pouze on se veřejně postavil proti zabavení majetku židovských občanů Slovenského státu a jejich předání nacistům.

Ve svém projevu před hlasováním mj. řekl: „Od svojho najmladšieho veku som mal proti-židovskú orientáciu a tú si zachovám do smrti. To však neznamená, že svojím hlasom prispievam k zákonu, ktorý pošliapaáva všetky ľudské a Božie zákony. Pri vystahovaní Židov Slováci vystupujú nie proti náboženstvu, ale proti rase a to je o dôvod viac, prečo budem hlasovať proti návrhu. Maďarstvo tvorí na Slovensku

národnostnú menšinu, preto je úplne nemožné aby prijalo a podporilo návrh zákona, ktorý väčšine dáva právo na to, aby vysídli menšinu... Ako Maďar, kresťan a katolík, považujem tento návrh za bezbožný a neludský.“

Nelidsky a nespravedlivě se však úřady později zachovaly také k Jánosi Esterházymu. Byl pro ně představitelem režimu klerofašistické Slovenské republiky (tzv. Slovenského státu), který navíc před válkou i po ní usiloval o revizi československo-maďarských hranic. Za to ho roku 1945 Gustav Husák, tehdejší předseda Sboru pověřenců, předává Sovětům a ti jej posílají do gulagu na Sibiř. V roce 1947 je pak v nepřítomnosti odsouzen československým soudem k trestu smrti „za úklady proti Československé republice a kolaboraci s fašismem.“ Roku 1949 ho Sověti nakonec vydali zpět československým orgánům, které trest změnily na doživotí. János Esterházy zemřel 8. března 1957 ve věznicí na Mírově. Urna s jeho popelem nebyla vydána rodině, nýbrž uložena do anonymního hrobu na vězeňském hřbitově v Praze-Motole. Celých 54 let nebylo na náhrobku uvedeno žádné jméno.

Odhalení desky se jménem předcházela 4. listopadu pietní akt za účasti předsedkyně Konfederace politických vězňů Naděždy Kavalírové, ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů Daniela Hermana, římskokatolického pražského arcibiskupa Dominika Duky, ma-

ďarského ministra zahraničních věcí Jánoše Martonyiho a dalších hostů. „János Esterházy byl pravým člověkem, který vždy zůstal věrný svým zásadám, bojoval za práva menšin a proti zlu. Právě proto jako jediný poslanec nehlasoval pro ústavní zákon o deportaci Židů. Proto si zaslouží mít alespoň desku se svým jménem na hrobě, kde jsou uloženy jeho ostatky. Že se jedná právě o jeho hrob, bylo zjištěno teprve před několika lety,“ řekl István Buczkó, rada Velvyslanectví Maďarska v Praze. Naopak slovenská ambasáda se k uctění Esterházyho památky nepřipojila. Dle platných slovenských zákonů je totiž nadále zločincem: slovenské soudy jej odmítly rehabilitovat, a to navzdory osobnímu dopisu, kterým je k tomu vyzval Simon Wiesenthal v roce 1993. Někteří jednotlivci se k věci postavili negativně i nyní, právě v souvislosti s odhalením náhrobní desky. Především český poslanec Stanislav Křeček napsal do Lidových novin článek s titulkem „Skandální urážka českých odbojářů“. Naopak Anti-Defamation League, americká organizace bojující proti antisemitismu, dne 3. listopadu 2011 Jánosi Esterházymu posmrtně udělila „Courage to Care Award,“ tedy ocenění za odvahu, kterou šlechtic prokázal, když pomohl několika slovenským a polským Židům utéci do Maďarska.

► Text: Pavel Kuča

Foto: Velvyslanectví Maďarska v Praze

Terezínská připomínka v Izraeli

„Ráno 24. listopadu 1941 odjelo z Prahy 340 mladých mužů do pevnostního města Terezín. Jejich úkolem – jak v té době věřili – bylo zbudovat „židovské město“ a připravit tak Terezín na příchod tisíců protektorátních Židů, kterým měl Terezín poskytnout jakýsi „azylový dům“. 4. listopadu 1941 pak odjela z Prahy již druhá skupina, skládající se ze sedmnácti mladých mužů a čtyř mladých žen. V čele této skupiny byl Jakob Edelstein. Tato skupina lidí se měla stát budoucím židovským vedením ghetta Terezín. Edelstein, který byl Němci těsně před odjezdem nominován do hodnosti židovského staršího v ghettu, věřil, že ghetto, které má založit, zachrání alespoň určitou část českého a moravského židovstva před deportacemi na „východ“. Němci měli ale s Terezínem úplně jiné plány. Jak velké bylo očekávání od ghetta, tak velkým se ale nakonec stalo pro své obyvatele zklamání“.

Tento krátký odstavce, který popisuje stručně vznik ghetta, byl v hebrejské verzi vytištěn na pozvánky k vzpomínkové ceremonii pořádané izraelským muzeem Bejt Terezín (www.bterezin.org.il), konané 24. listopadu 2011, tedy přesně 70 let od doby, kdy z Prahy vyjel první vlak do Terezína. Ceremonie se konala v prostorách Muzea Palmach, jen několik desítek metrů od telavivské univerzity, a celkově se jí zúčastnilo přibližně 400 lidí. Mezi důležité hosty patřil na diplomatické úrovni izraelský ministr školství Gideon Sa'ar, velvyslanci Rakouska a Slovenska. Českou republiku reprezentovala zástupkyně velvyslance a kulturní atašé. Český velvyslanec v Izraeli, pan Tomáš Pojar, nebyl přítomen,

jelikož se účastnil podobné vzpomínkové akce ve Španělské synagoze v Praze.

V Terezínském ghettu byl za velmi nuzných životních podmínek vytvořen bohatý kulturní život. Právě tento aspekt, společně s důrazem na snahu přežít a po válce založit nový život, byl zakomponován do programu večera. Zazněly písně, které nacvičili již v létě studenti hudební školy v Jeruzalémě. Použity byly právě ony texty písní a hudebních skladeb, které vytvořili židovští umělci v terezínském ghettu. Ředitel Bejt Terezín, pan Oded Breda,

zdůraznil důležitost a snahu zachovat památku na život v Terezíně i pro mladou generaci a důležitost regionálních muzeí šoa v Izraeli.

► Udi Adler

RESUMÉ, X. ročník, 5771/2010-11

המשכיל

maskil

Vzdělávání

„Židovský rok“ – volný seriál textů, věnovaných židovským svátkům; rabín Daniel Mayer (v tomto ročníku 6 dílů): „Velké a malé hříchy před Dnem smíření“, 1/2, „Návrat k židovství ve světě chanukije“, 3/2, „Tu bi-švat a zázračná vůle k životu skrytá v zemi Izraele, 4/2, „LaG be-omer: Jahrzeit (hilula) rabi Šimona bar Jochaje“, 6/2, „Modlitba může přiblížit vykoupení (úvaha k 9. avu), 7/2, „Především vidět člověka (úvaha k Novému roku 5772)“, 8/2

„Rodinná stránka“ – seriál textů věnovaných přípravě a oslavě svátků a významných životních událostí v rodinách, rodinnému soužití a výchově (tradice, příběhy, recepty a další), připravují Hana Mayerová a Kateřina Weberová (v tomto ročníku 4 díly); „Sára, Rivka, Ráchel a Lea – Efraim a Menaše“ (zamyšlení nad požehnání dětem), 1/8, „Chvála všednosti a řádu“ (období po Vysokých svátcích), 2/8, „O zemi, zahradě Boží“ (ke svátku Tu bi-švat), 4/14, „Kolik dní trvá Purim?“, 5/2

„Proč se hlásím k progresivnímu judaismu“ – zamyšlení rabína Joela Oserana, viceprezidenta World Union for Progressive Judaism, 2/6

„Božský, nebo lidský původ Bible?“ – Karel Goldmann, 5/6

„Mišne Tóra“ – překlad zásadního díla Maimonida (Rambama) na pokračování; překlad sdružení Talmidim (v tomto ročníku 8 částí), Hilchot jesodej ha-Tóra 1/10, Hilchot de'ot 2/12, 3/12, 4/11, 5/12, 6/12, 7/12, 8/13

Historie, výročí

„Den, který otřásl Izraelem“ – k 15. výročí atentátu na Jicchaka Rabina, rabín Daniel Mayer, 2/2

„Zničené synagogy a jejich tvůrci“ – seriál (celkem 3 díly, v tomto ročníku 2 díly), připravila Jana Tchabana-Löwbeer: „Jakob Modern, Jakob Gartner, Ignaz Nathan Reiser“, 3/6, „Andreas Streit, Artur Grünberg, Wilhelm Stiassny“, 4/8

„Středověké hebrejské zlomky v moravských knihovnách a archívech“, Daniel Soukup, 3/14

„Franz Kafka v Poděbradech“ – reportáž z odhalení busty Franze Kafky na rodném domě jeho matky, Milan Kalina, 4/7

„Kalendárium“ – seriál textů, připomínajících významné události židovských dějin (v tomto ročníku 8 dílů), Kateřina Weberová: „20. září 2005 zemřel Simon Wiesenthal“, 1/16, „24. října 1784 se narodil sir Moses Montefiore“, 2/20, „1. prosince 1909 byl založen první kibuc – Deganja (alef)“, 3/20, „19. února 1901 se narodil Hugo Haas, český herec a režisér“ (připravil Milan Kalina), 4/24, „10. dubna roku 73 o.l. padla pevnost Masada“, 5/24, „7. června 1981 proběhla operace Opera“, 6/24, „10. srpna 1794 se narodil Leopold Zunz“, 7/24, „13. října 1881

ווברובה, 8/15

שונות

„לפרשת החודש“ – סדרת הרהורים, המבוססת באופן חופשי על פרשות התורה (6 פרקים), מרדכי קאופמן; תשרי 1/6, חשוון 2/10, כסלו 3/10, שבט 4/10, אדר 5/10, אייר 6/10, „טיסה קצרה“ – סיפור, רות סידונובה, 2/11

שאלה לדיון – סדרה חופשית של דיונים בשאלות דתיות ואתיות שונות, שגלוקו מכתב העת Reform Judaim (בשנה זו – שני פרקים): „האם עלינו ללוש בגדים חג לתפילת השבת?“, 6/8; „האם על היהודים לתמוך בזכותם של ארגוני העובדים לקדם את מטרותיהם?“, 7/14

„המשכיל מציין את שנתו העשירית“ – דבר לקורא, מילן קלינה, 8/3

„הייליקוואסר“ – סיפור, קובי וייצנר, 8/12

se Eliezer ben Jehuda a skupina jeho přátel rozhodli používat hebrejštinu jako jediný dorozumívací jazyk“, 8/24

Rozhovory

„Žila bych v Izraeli“ – rozhovor se známou romskou zpěvačkou Iduou Kellarovou, Jana Tchabana Löwbeer, 1/5

„Krav maga, boj bez pravidel“ – rozhovor s Jakubem Otipkou, ředitelem české sekce Krav Maga Global, asociace izraelského systému sebeobrany, Milan Kalina, 3/4

„Jakými skutky naplníme své ruce?“ – rozhovor s brněnským rabínem Radomírem Šlomo Kučerou, připravil Pavel Kuča, 5/5

Osobnosti

„Za Rudolfem Pellarem“ – k úmrtí herce, šansoniéra, moderátora a překladatele, Milan Kalina, 1/4

„Kolaborant Baťa zachránil desítky židovských rodin“, Jan Gazdík, 4/12

„Sebevědomý pohled Trude Fleischmannové“ – k vídeňské výstavě významné rakouské židovské fotografky, Jana Tchabana-Löwbeer, 5/14

„Za Arnoštem Lustigem“ – osobní vzpomínka na světoznámého spisovatele, Egon Wiener, 5/15

„Lékař a humanista Leo Eitinger“ – příprava oslav stého výročí v Eitingerově rodné Lomnici, 5/16

„Koně mého otce“ – k osobnosti a rodinné historii básničky Vlasty Bakalové, Milan Kalina, 6/6

„Za Erikem Pardusem“ – k úmrtí oblíbeného brněnského herce, Milan Kalina, 6/18

„Za Jiřím Pavlem“ – vzpomínka na vojáka a znalce starožitností, mladšího bratra spisovatele Oty Pavla, Milan Kalina, 7/19

„Životní kruhy Erica Steina“ – k úmrtí českého právníka světového jména, profesora michiganské univerzity, Zdeněk Kühn, 8/10

Ze světa

„Estonsko se vyrovnává se svou minulostí“ – k válečné a poválečné historii estonské židovské komunity, Dr. Karmela Bělínki, 2/5

„Šokující případ dr. Ágnes Geréb“ – k zatčení známé maďarské ženské lékařky, propagátorky přirozených porodů, Eva Labusová, 3/11

„Dobrá duše vídeňského židovského hřbitova“ – portrét Mariny Josipovic, Jana Tchabana-Löwbeer, 4/13

„Výroční zasedání Evropské unie progresivního judaismu – Mnichov 2011“ – reportáž, Vladimír Kostka, 5/11

„Zajímavý osud vídeňské kamenické rodiny Schreiberů“, Jana Tchabana-Löwbeer, 8/11

Izrael

„Mladí Židé a Arabové: Ruku v ruce“ – reportáž ze smíšené židovsko-arabské školy Jad be-jad v Jeruzalémě, Pavel Kuča, 6/4

„Český ostrov Giv'at Chajim“ – reportáž z návštěvy kibucu, Pavel Kuča, 6/14

Národnostní menšiny, rasismus, antisemitismus, holocaust

„Iniciativa IM-MER“ – rodinná historie Waltraud Bartonové,

מגן הקהילות

"דיווח על הנעשה בבית שמחה לשנת 2010", 4/4
"בית שמחה סייע בלומניצ'קה" – עבודה התנדבותית בבית הקברות, 4/7

"טר'ביץ' במראה חדש" – דיווח מן העיר שאתריה היהודיים מופיעים ברשימת אתרי המורשת של אונסק"ו, פאבל קוצ'ה, 5/8

"התנדבות 1 במאי של בית שמחה בבית הקברות בסמיכוב", פאבל קוצ'ה, 6/16

"הקהילה היהודית בדייצ'ין" – אקטואליה, 6/16
"מגן הקהילה היהודית בדייצ'ין", מירקה פוסקוצ'ילובה, 7/16

"גם בפראג יצמחו תמרים" – ידיעה על אודות ייסוד קבוצה של תנועת תמר בפראג, קארל גולדמן, 7/17

"תוכנית חומש לחברות וחינוך" – דיווח מן השבתון הרפורמי החמישי, מפגש סוף-שבוע בליברץ, מילן קלינה, 8/6

"בית הכנסת בלושטיצה נפתח בהגיויות" – מבט היסטורי וחדשות אל אירועים אקטואליים, קתרינה ווברובה, 8/8

"התנדבות של איגוד הצעירים היהודים הצ'כיים במשטוב" – דיווח על העבודה בבית הקברות היהודי בצפון בוהמיה, פאבל קוצ'ה, 8/14

"גם בייבי-בום וגם מחסור בחברים צעירים, וכיצד הם קשורים" – סיפורו של גן הילדים היהודי "ביחד", ליאת נביא, 8/15

"גדילה והתבגרות" – על מפגש הקיץ במיקולוב של אפרם, המוקדש לתרבות היהודית, 8/16

מוסף מיוחד לצעירים

אסופת טקסטים שנערכה על ידי תלמידי תיכון לאודר בפראג:
"מנהיגים בלונדון" – דיווח מסמינר בלונדון, שנערך במסגרת התוכנית

החינוכית Ort Future Leaders, קרולינה קורטבובה, 7/4
"חיבור: הירות", מרטין פבליק, 7/6

"נס פורים – סרט על פולנים ויהודים", ביקורת, האנה שיקובה, 7/7
"המטרה לא מקדשת את כל האמצעים" – מחשבות על משפטו של

הגנרל הקרואטי אנטה גוטובינה, יקוב ז'בה, 7/9
"ביקור ב'גיבור' של לונדון" – דיווח מביקור בבית האבות היהודי

גולדן גרין קמפוס, אנז'קה וצ'רובה, 7/10
"אווה" – סיפור, דינה קבנובה, 7/11

תרבות

"ספרות, לא רק עם מגן דוד" – טור קבוע, המלצות על ספרים; מילן קלינה, 1/15, 2/18, 3/18, 4/22, 5/22, 6/22, 7/22, 8/22

"פרלה בסרמן: קבלה ומיסטיקה יהודית" – ביקורת ספר, איוון קוהוט, 1/7

"יז'י קארס בקראלופי" – לתערוכה הרטרואספקטיבית של הצייר, מילן קלינה, 1/9

"Das Filmfest" – מבט על פסטיבל הסרטים בשפה הגרמנית, מילן קלינה, 2/13

"גרשם שלום: ראשית הקבלה" – ביקורת ספר, איוון קוהוט, 2/14
"מוסיקאים ישראלים התארחו בפראג" – מבט על עונת הקונצרטים

בסתיו, מאמר מערכת, 3/13
"גרשם שלום: אלכימיה וקבלה" – ביקורת ספר, איוון קוהוט, 3/15

"מודיאני בפראג" – לתערוכה בבית העם (אובצני דום), מאמר מערכת, 4/19

"שפירא, או: הכל אחר", ביקורת על הצגת הבכורה של המחזה החדש מאת אפרים סידון, מילן קלינה, 5/19

"התגירות" – ביקורת על ספרו של הרב דניאל מאיר, איוון קוהוט, 6/11

"פטר סלאמה: תנו רבנן" – ביקורת על אנתולוגיית הסיפורים הרבניים, יז'י בלאז'ק, 7/13

"Start-up Nation" – על ספרם של דן סנור וסול זינגר, העוסק בנס הכלכלה הישראלית, מילן קלינה, 7/18

"דויד גרוסמן: סיפורים לאיתמר ולרות" – ביקורת ספר, קתרינה

zakladatelky sdružení IM-MER, které se snaží připomínat památku obětí z koncentračního tábora Malý Trostinec, Jana Tchabana-Löwbeer, 2/4

„Vzpomínka na Kurzbach“ – reportáž z odhalení pamětní desky v polském Bukolowu, kde byl za 2. světové války koncentrační tábor Kurzbach, Jakub Bořkovec, 3/8

„Sudetoněmecké dny s židovskou účastí“ – reportáž se setkání v německém Augsburgu, Pavel Kuča, 7/15

„První průvod leseb a gayů v Praze s izraelskými vlajkami“ – názory účastníků pražského Průvodu tolerance, připravil Pavel Kuča

Z obcí

„Zpráva o činnosti Bejt Simcha za rok 2010“, 4/4

„Bejt Simcha pomáhala v Lomničce“ – brigáda na hřbitově, 4/7

„Třebíč v novém“ – reportáž z města, jehož židovské památky jsou zapsány na seznamu UNESCO, Pavel Kuča, 5/8

„Prvomájová brigáda Bejt Simcha na smíchovském hřbitově“, Pavel Kuča, 6/16

„Židovská obec Děčín“ – aktuality, 6/16

„Z děčinské židovské obce“, Mirka Poskočilová, 7/16

„I v Praze porostou palmy“ – zpráva o založení pražské skupiny hnutí Tamar, Karel Goldmann, 7/17

„Pětiletka přátelství a vzdělávání“ – reportáž z V. reformního šabatonu, víkendového setkání v Liberci, Milan Kalina, 8/6

„Loštická synagoga slavnostně otevřena“ – historické ohlédnutí a zpráva o aktuálním dění, Kateřina Weberová, 8/8

„Brigáda České unie židovské mládeže v Mašřově“ – reportáž z workcampu na židovském hřbitově v severních Čechách, Pavel Kuča, 8/14

„Babyboom i nedostatek mladých členů a jak to souvisí?“ – příběh židovské školičky Bejachad, Liat Naviová, 8/15

„Růst a zrání“ – o mikulovském letním setkání Efram, věnovaném židovské kultuře, 8/16

Mládežnický speciál

Soubor textů, připravených studenty Lauderova gymnázia v Praze:

„Lídři v Londýně“ – reportáž z londýnského semináře v rámci vzdělávacího programu ORT Future Leaders, Karolína Kotrbová, 7/4

„Esej: svoboda“, Martin Pavlík, 7/6

„Purimový zázrak – film o Polácích a Židech“ – recenze, Hana Šiková, 7/7

„Účel nesvětí prostředky“ – zamyšlení nad procesem s chorvatským generálem Ante Gotovinou, Jakub Žaba, 7/9

„Návštěva „londýnského Hagiboru““ – reportáž z návštěvy domova židovských seniorů Golden Green Campus, Anežka Večeřová, 7/10

„Eva“ – povídka, Dina Kavanová, 7/11

Kultura

„Literatura nejen s Davidovou hvězdou“ – pravidelná rubrika, tipy na knihy; Milan Kalina, 1/15, 2/18, 3/18, 4/22, 5/22, 6/22, 7/22, 8/22

„Perle Besserman: Kabala a židovská mystika“ – recenze knihy, Ivan Kohout, 1/7

המפורסמת אידה קלרובה, יאנה טכבנה-לובער, 1/5
"קרב מגע, קרב ללא חוקים" – ראיון עם יקוב אוטיפקה, מנהל המחלקה הצ'כית של "קרב מגע גלובל", איגוד תורת הלחימה הישראלית, מילן קלינה, 3/4
"באילו מעשים נמלא את ידיו?" – ראיון עם הרב רדומיר שלמה קוצ'ה מברנו, מאת פאבל קוצ'ה, 5/5

אישים

"בעקבות רודולף פלר" – לציון מותו של השחקן, השאנסונייר, המנחה והמתרגם, מאת מילן קלינה, 1/4
"משתף הפעולה באטה הציל עשרות משפחות יהודיות", יאן גוזדיק, 4/12

"מבט הבטוח של טרודה פלישמן" – עם תערוכתה בוינה של הצלמת היהודייה האוסטרית החשובה, יאנה טכבנה-לובער, 5/14
"בעקבות ארנושט לוסטיג" – זיכרונות אישיים מן הסופר הידוע בכל העולם, אגון וינר, 5/15
"הרופא וההומניסט לאו אייטינגר" – הכנות לחגיגות יום השנה המאה בלומניצה, עיירת הולדתו של אייטינגר, 5/16
"סוסיו של אבי" – לחייה האישיים ולסיפור משפחתה של המשוררת ולסטה בקלובה, מילן קלינה, 6/6
"בעקבות אריק פרדוס" – לציון מותו של השחקן האהוב בן העיר ברנו, מילן קלינה, 6/18

"בעקבות יז'י פאבל" – זיכרונות מן החייל והמומחה לעתיקות, אחיו הצעיר של הסופר אוטה פאבל, מילן קלינה, 7/19
"מעגלי החיים של אריק שטיין" – לציון מותו של המשפטן הצ'כי המפורסם בכל העולם, פרופסור באוניברסיטת מישיגן, דזנייק קון, 8/10

מן העולם

"אסטוניה משלימה עם עברה" – להיסטוריה של הקהילה היהודית באסטוניה בזמן המלחמה ולאחריה, ד"ר כרמלה בלניקי, 2/5
"המקרה המזעזע של ד"ר אננס גרב" – לעניין מעצרה של הרופאה ההונגרייה היהודייה, הפועלת לקידום לידה טבעית, אווה לאבוסובה, 3/11
"הנשמה הטובה של בית הקברות היהודי בוינה" – דיוקנה של מרינה יוסיפוביץ, יאנה טכבנה-לובער, 4/13
"הכינוס השנתי של האיגוד האירופי ליהדות מתקדמת – מינכן 2011" – דיווח, ולדימיר קוסטקה, 5/11
"גורלה המעניין של משפחת הסתתים הוינאית שרייבר", יאנה טכבנה-לובער, 8/11

ישראל

"יהודים וערבים צעירים: יד ביד" – דיווח מבית הספר המעורב יהודי-ערבי "יד ביד" שבירושלים, פאבל קוצ'ה, 6/4
"המובלעת הצ'כית גבעת-חיים" – דיווח מביקור בקיבוץ, פאבל קוצ'ה, 6/14

מיעוטים, גזענות, אנטישמיות, שואה

"יזמת IM-MER" – היסטוריה משפחתית של ולטראוד ברטון, מייסדת איגוד IM-MER, המנסה להעלות את זכרם של קרבנות מחנה הריכוז מאל-טרסטניץ, יאנה טכבנה-לובער, 2/4
"זיכרון מקורצבך" – דיווח מגילוי לוח הזיכרון בקולובו שבפולין, שם שכן בזמן מלחמת העולם השנייה מחנה הריכוז קורצבך, יקוב בור'קוביץ, 3/8
"ימי הגרמנים הסודטים בהשתתפות יהודים" – דיווח ממפגש באוגסבורג, גרמניה, פאבל קוצ'ה, 7/15
"מצעד ההומוסקסואלים והלסביות הראשון בפראג עם דגלי ישראל" – דעותיהם של משפטי מצעד הסובלנות בפראג, מאת פאבל קוצ'ה

maskil

המשכיל

- „Jiří Kars v Kralupech“ – k souborné výstavě malíře, Milan Kalina, 1/9
„Das Filmfest“ – ohlédnutí za festivalem německy mluvených filmů, Milan Kalina, 2/13
„Gershom Scholem: Počátky kabaly“ – recenze knihy, Ivan Kohout, 2/14
„Izraelští muzikanti hostovali v Praze“ – ohlédnutí za podzimní koncertní sezónou, redakce, 3/13
„Gershom Scholem: Alchymie a kabala“ – recenze knihy, Ivan Kohout, 3/15
„Modigliani v Praze“ – k výstavě v Obecním domě, redakce, 4/19
„Shapira aneb všechno je jinak“, recenze divadelní premiéry nové hry Karola Efraima Sidona, Milan Kalina, 5/19
„Konverze k judaismu“ – recenze knihy rabína Daniela Mayera, Ivan Kohout, 6/11
„Petr Sláma: Tanu rabanan“ – recenze antologie rabínské literatury, Jiří Blažek, 7/13
„Start-up Nation“ – o knize Dana Senora a Saula Singera, pojednávající o izraelském hospodářském zázraku, Milan Kalina, 7/18
„David Grossman: Pohádky pro Itamara a Rut“ – recenze knihy, Kateřina Weberová, 8/15

Jiné

- „K paraše měsíce“ – série zamyšlení, volně inspirovaných vybraným oddílem Tóry (6 dílů), Mordechaj Kaufman; Tišri 1/6, Chešvan, 2/10, Kislev 3/10, Švat, 4/10, Adar, 5/10, Ijar, 6/10
„Krátký let“ - povídka, Rút Sidonová, 2/11
Otázka do diskuse – volný seriál diskusí k různým náboženským a etickým otázkám, převzatých z časopisu Reform Judaim (v tomto ročníku 2 díly): „Měli bychom při šabatových bohoslužbách nosit společenský oděv?“, 6/8; „Měli by Židé podporovat právo odborů na kolektivní prosazování svých zájmů?“, 7/14
„Maskil slaví desáté výročí“ – slovo ke čtenářům, Milan Kalina, 8/3
„Heylikvaser“ – pohádka, Kobi Weitzner, 8/12

חינוך

"השנה היהודית" – סדרה חופשית של טקסטים, המוקדשים לחגים היהודיים; הרב דניאל מאיר (שישה פרקים בשנה זו): "חטאים קטנים וגדולים לפני יום הכיפורים", 1/2, "חזרה אל היהדות באור החנוכייה", 3/2, "ט"ו בשבט והרצון הפלאי לחיים, הנסתר בארץ ישראל", 4/2, "ל"ג בעומר: הלולת רבי שמעון בר-יוחאי", 6/2, "תפילה יכולה לקרב את הגאולה (מחשבות לקראת ט' באב)", 7/2, "לראות בראש-ובראשונה את האדם (מחשבות לקראת ראש השנה תשע"ב", 8/2, "עמוד המשפחה" – סדרת טקסטים המוקדשת להכנות ולדרכי ציון החגים ואירועי החיים החשובים בקרב המשפחה, בחיי המשפחה ובחינוך (מסורת, אגדות, מתכונים ועוד), מאת חנה מאירובה וקטרינה וברובה (בשנה זו ארבעה פרקים); "שרה, רבקה, רחל ולאח – אפרים ומנשה" (הרהורים על ברכות לילדים), 1/8, "שבח ליומיום ולסדר" (תקופת אחרי הימים הנוראים), 2/8, "על הארץ, גנו של אלוהים" (לקראת חג ט"ו בשבט), 4/14, "כמה ימים נמשך פורים?", 5/2
"מדוע אני תומך ביהדות מתקדמת" – הרהורים מאת הרב יואל אוסרן, סגן נשיא האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת, 2/6
"האם מקור התנ"ך באדם או באלוהים?" - קארל גולדמן, 5/6
"משנה תורה" – תרגום בהמשכים של יצירתו החשובה של הרמב"ם; תורגם על ידי איגוד "תלמידים" (בשנה זו – שמונה חלקים), "הלכות יסודי התורה" 1/10, "הלכות דעות" 2/12, 3/12, 4/11, 5/12, 8/13, 7/12, 6/12

היסטוריה, ימי-שנה

"היום שבו רעדה ישראל" – לציון יום השנה ה-15 לרצח יצחק רבין, מאת הרב דניאל מאיר, 2/2
"בתי כנסת שנחרבו ויוצריהם" – סדרה (בסך הכל 3 פרקים, בשנה זו 2 פרקים), מאת יאנה טכבנה-לובער: "יעקב מודרן, יעקב גרטנר, איגנץ נתן רייזר", 3/6, "אנדראס שטרייט, ארתור גרונברג, וילהלם סטיאסני", 4/8, "פרגמנטים עבריים מימי הביניים בספריות ובארכיונים במוראביה", דניאל סואקופ, 3/14
"פרנץ קפקא בפודייבראדי" – דיווח מגילוי פסל פרנץ קפקא בבית הולדתה של אמו, מילן קלינה, 4/7
"קלנדריום" – סדרת טקסטים שמזכירים אירועים חשובים בהיסטוריה היהודית (בשנה זו – 8 פרקים), קטרינה וברובה: "ב-20 בספטמבר 2005 מת שמעון ויזנטל", 1/16, "ב-24 באוקטובר 1784 נולד סר משה מונטיפיורי", 2/20, "ב-1 בדצמבר 1909 נוסד הקיבוץ הראשון – דגניה (א)", 3/20, "ב-19 בפברואר נולד הוגו האס, שחקן ובמאי צ'כיי" (מאת מילן קלינה), 4/24, "ב-10 באפריל של שנת 73 לספירה נפלה מצדה", 5/24, "ב-7 ביוני 1981 התרחש מבצע אופרה", 6/24, "ב-10 באוגוסט 1794 נולד יום-טוב ליפמן", 7/24, "ב-13 באוקטובר 1881 החליטו אליעזר בן-יהודה וקבוצת חבריו להשתמש בעברית כשפה היחידה לתקשורת", 8/24

ראיונות

"הייתי מוכנה לחיות בישראל" – ראיון עם הזמרת הצוענייה

Mišne Tóra:

na pokračování

Hilchoť Talmud Tóra

Kapitola druhá

(1) Všude, v každé krajině, v každém okrsku a každém městě zakládáme zařízení pro studium Tóry. Město, které takové zařízení nezaloží, zůstává v klatbě až do jeho založení. Pokud jeho obyvatelé přesto zařízení nezaloží, ať město propadne zkáze, protože vesmír přetrvává jen díky „dech“ studujících dětí.

(2) Děti přivádíme do školy ve věku šesti až sedmi let podle jejich schopností a fyzické vyspělosti. Ne však mladší šesti. *Melamed* je smí fyzicky trestat, aby si zjednal respekt. Nesmí je však trestat neúměrně anebo dokonce krutě. Netrestá je ani prutem ani holí, jen tenkým řemínkem.

(3) Děti se učí celý den a velice krátce i v noci, abychom je pomalu zasvěcovali do pravidla „dnem i nocí“. Neměly by zanedbávat studium s výjimkou šabat, svátků a jejich předvečerů. O šabat (jak bylo řečeno) nemají studovat novou látku, ale mohou si opakovat to, co již probraly. Děti také nelze od studia odvádět, dokonce ani kvůli znovuzbudování Chrámu.

(4) Učitel, který dětem zadá práci a odejde, dělá s nimi nějakou jinou činnost anebo je při výuce nedbalý, na toho se vztahuje kletba: „*Zlořečený ten, kdo dělá dílo Hospodinovo lživě...*“ (Jr 48:10). Z toho důvodu do učitelského úřadu instalujeme pouze lidi bohabojné a schopné s dětmi plynně číst a patřičně je opravít. Svobodný učitel nesmí vyučovat – a to kvůli matkám, které děti doprovázejí. Podobně ani žena vyučovat nemůže – kvůli doprovod konajícím otcům.

(5) Jeden učitel může učit nanejvýš pětadvacet dětí. Je-li jich více – od pětadvaceti

do čtyřiceti – zjednáme mu *do jeho třídy* pomocníka, je-li jich nad čtyřicet, je nutno sehnat učitele dva.

(6) Dítě je možno převést od jednoho učitele k jinému, je-li ten druhý zkušenější a nadanější – ať už v četbě anebo při výkladu (*dikduk*). To ovšem jen za předpokladu, že oba vyučují ve stejném městě nerozděleném řekou. Převést dítě do školy do jiného města anebo dokonce z jedné čtvrti do jiné (*je-li mezi nimi vodní tok*) lze jen tehdy, vede-li přes vodu spolehlivá stavba, která se nemůže zhroutit.

(7) Rozhodne-li se nejbližší soused (**ben mavoj*) anebo někdo z blízkého okolí (*tvého bydliště*) požádat, aby byl instalován na učitele a *otevřel si tedy v místě školy*, nemohou mu v tom sousedé bránit. Stejně tak nemůže bránit *melamed* jinému bližnímu, aby si otevřel další školu, ať už do ní přijdou žáci noví anebo dokonce někteří z jeho dosavadních, neboť je psáno: „*Měť jest Vznešený libost v něm, pro svoji spravedlnost zvelebil (zvětšil, rozšířil) Tóru...*“ (Iz 42:21)

Talmidim, o.s., je neziskové občanské sdružení, které si klade za cíl překládat rabínskou literaturu do českého jazyka. Postup překladať je možné zdarma sledovat na internetových stránkách <http://www.talmidim.cz>. Sdružení je financováno z dobrovolných darů. Dárce se můžete stát zasláním příspěvku v libovolné výši na účet GE Money Bank číslo 173 536 401/0600. Za každý příspěvek předem děkujeme.

**ZAJÍMAVÁ STRÁNKA PRO VŠECHNY ZÁJEMCE
O ŽIDOVSKOU MODLITBU:**

www.SiddurLive.com

K dispozici jsou texty (v hebrejštině a transkripci do latinky) a nahrávky šabatových modliteb od Kabalat šabat po Havdalu, některé ve více verzích. Všechny modlitby nazpíval izraelský rabín a kantor Michael Dushinsky, který vede pražskou Školu liturgického zpěvu a modliteb „Matan Šira“.

NAKLADATELSTVÍ GARAMOND Vás srdečně zve na setkání s izraelskou spisovatelkou **JOCHI BRANDESOVOU** a čtení z její knihy s názvem

TŘETÍ KNIHA KRÁLOVSKÁ

kteřá právě vychází v českém překladu
Terezy Černé.

středa 1. února 2012 v 18.00 hodin,
Café exil, Bubenečská 10, Praha 6 -
Dejvice (100 m od metra Hradčanská,
za přechodem tratě ČD)

Třetí kniha královská je historickým románem, který se odehrává v biblických dobách, za vlády králů Saula, Davida, Šalomouna a na úplném počátku rozděleného království na samostatné Judsko a Izrael. Jochi Brandesová si ovšem zvolila téma poněkud kontroverzní, a to vyraždění Saulova domu králem Davidem a vykreslení samotného Davida v ne příliš přívětivých barvách, což se značně liší od podání biblického. Brandesová, která se v textu Bible velmi dobře orientuje, ale využila nejrůznějších vágních vsuvek a narážek a na nich zčásti vystavěla celou zápletku.

Román je rozdělen do tří oddílů, které na sebe logicky navazují a vzájemně se doplňují. Čtenář tak sleduje osudy hrdinů a společně s nimi prožívá strasti dospívání, prvních lásek, odchodu z rodného domu a toulení se bezcílně krajem, odhalování dávných tajemství i přijetí odpovědnosti za pokračování královské dynastie. Na závěr je třeba dodat, že kniha není pokusem o přepsání biblického textu, nýbrž poutavou a místy odvážnou variací na téma „nebylo to přece jen všechno úplně jinak?“

Izraelská spisovatelka Jochi Brandesová se narodila roku 1959 v Haifě. Středoškolské vzdělání získala na nábožensky zaměřených školách, univerzitní studia zakončila magisterským titulem na Schechterově institutu v Jeruzalémě. Po skončení studií působila jako pedagog, vypracovala i sylabus pro výuku judaismu a Starého zákona. Literární inspiraci čerpá hlavně ve starozákonní a tradiční literatuře, náměty ovšem hledá i kabale či chasidismu, nevyhýbá se dokonce ani moderním dějinám. V nakladatelství Jedit Achronot založila i rubriku nazvanou „Judaismum tady a teď“, kde vyšlo již na padesát publikací. Hlavním cílem této rubriky je představit svět náboženství i sekulárnímu čtenáři.

► Petr Himmel, nakladatelství Garamond

Těžké být ROMEM...

O situaci Romů v České republice se nyní naneštěstí nedá napsat ani nic pozitivního, ani nic nadějného. Potvrzuje to současná situace na Šluknovsku, která pouze odhalila jak tenká je linie mezi zdánlivými klidem a řízenou genocidou. Namlouval-li si ještě v červenci loňského roku někdo něco o české holubičí povaze, srpen nás posunul již zdaleka někam jinam. Co je na tom všem nejhorší? Přihlížení.

Pojďme se na celou věc podívat z jiného úhlu, prostřednictvím příběhů, situací, které mě v posledním měsíci obklopovaly, a které naznačují, že se něco v naší společnosti změnilo, něco, co za podobných podmínek vždy znamenalo tragédii – obyčejná slušnost a zdravý rozum.

Příběh první:

Práva? Jenom pro někoho!

Zabývám se násilím z nenávisti, tedy takovým násilím, jehož pohnutkou je rasistická, etnická, národnostní, náboženská nebo podobná zášť. Čas od času na toto téma přednáším. Naposledy se jednalo o workshop pro mladé právnický a právničky se zájmem o lidská práva. Podstatné pro celý příběh je, že se nejednalo o povinný kurz a zájem o lidská práva se u studujících tak trochu očekával. Diskusi jsme zahájili promítáním aktuálních záběrů ze Šluknovska. Těch záběrů, které zobrazovaly „obyčejné“ Čechy, nikoli tedy příznivce krajní pravice, svorně posílající Cikány do plynu. Slova se ujala mladá žena: „Cikáni na Šluknovsku kradou a žijí na podpoře, a bílým Čechům se to nelíbí, proto na ně útočí.“ Generalizace jak vystřižená z webu Dělnické strany

sociální spravedlnosti. Děsivá obzvlášť proto, že ji vyřkla studentka právnické fakulty, tedy ta, která v budoucnosti bude buď soudit, obžalovat nebo hájit také romské Čechy. Lze si klást otázku jakým způsobem. Děsivé na druhou, protože nesouhlas s jejími názory, který byl ve skupině zjevný, nikdo nevyřkl nahlas.

Příběh druhý: Kradou zloději

Je zřejmé, že někteří Romové, stejně jako Češi, Židé a lesby trestnou činností páchají. Dosud nebyla jediným relevantním výzkumem prokázána existence národnostně či etnicky podmíněné kriminality. Policie oficiálně etnická data o pachatelích trestné činnosti nesbírá, má to zapovězeno přímo Listinou základních práv a svobod, dle které příslušnost k národnosti a etnické skupině nesmí být nikomu na újmu. Přesto se informace o původu pachatelů pravidelně objevují v médiích, a to někdy i z úst samotných policistů. Opakovaně je otvíráno téma, zda přeci jenom nesledovat etnický původ pachatelů trestné činnosti. Naposledy s takovým návrhem přišli i někteří lidskoprávní aktivisté. Motiv? Prokázat, že řada trestných činů, které jsou veřejně připisovány Romům, je páchána někým úplně jiným. Návrh má dvě základní úskalí – přistupuje na rasistické přesvědčení o podmíněnosti sociálního chování rasou, etnickým či národnostním původem a především neřeší jakým způsobem a kým budou tyto kategorie určovány. Přistoupí stát k svého času návrhu Dělnické strany povinně zapisovat národnost do občanských průkazů? Bude policie škálovat barvu pleti pachatelů, zavedeme měření lebek a sytosti modrých očí? Podle oficiálních tvrzení zatím ne, ale veřejný požadavek je slyšet stále častěji.

Příběh třetí: Bůhví jak to bylo

Většina mých romských klientů a klientek jsou plně integrovaní lidé žijící své obyčejné starosti a radosti. Přesto se stávají obětmi rasistického násilí. Útočníci a rasisté se nás snaží přesvědčit, že útočí na nepřizpůsobivé, ať už si pod tímto termínem představují cokoli. Nenechme se zmást, šílící dav ve Varnsdorfu

posílal do plynu svorně všechny cikány, nerozlišoval na ty hodné a přizpůsobivé a ty ostatní. Konflikt na Šluknovsku má mnoho především sociálních příčin, současně ale také neoddiskutovatelnou rasistickou komponentu. Násilí motivované rasistickou nenávistí se přenáší do dalších částí České republiky. Současně je patrná i velmi slabá pozice obětí tohoto násilí – jsou jiné, odpovědné orgány jim nerozumí a představují pro ně problém. Incidentsy z nenávisti mají až devadesátiprocentní latenci, znamená to, že pouze každý desátý poškozený se rozhodne své napadení oznámit policii. V řadě případů se se zlou potáží. Na jaře byl jeden z mých klientů konfrontován během výslechu o svém poměrně brutálním napadením otázkou, zda si jeho vzdálený příbuzný na vyšetřovatele pamatuje. Dle policisty by měl, protože byl kdysi dávno vyšetřován (a zproštěn). Další z mých klientů po zdlouhavém výslechu, ve kterém popisoval útok, v jehož důsledku mu pravděpodobně zůstanou trvalé následky, byl vyzván: „aby teď už konečně mluvil pravdu“. Neprofesionalita konkrétních policistů? Dozajista ano. Náhoda? Spíš ne. Oba napadení byli Romové.

Po teroristickém útoku v Norsku prohlásili čelní političtí představitelé, že islamofobie, rasismus a násilí nejsou norskými hodnotami. Opakované pokusy o napadení romských ubytoven, až na četné výjimky, neodsoudil nikdo. Přehlídíme násilí z nenávisti, kterému jsou lidé žijící v naší zemi vystaveni. Přistupujeme na zraňující stereotypy. Zaměňujeme příčiny a následky. Nejsme solidární. A zdá se, že nám to nijak zvlášť nevadí. Nebo ano?

Klára Kalibová

Klára Kalibová je právnička nevládní organizace In IUSTITIA, která se věnuje pomoci obětem násilí z nenávisti, včetně rasismu a antisemitismu. V roce 2010 a 2011 byl chod poradny podpořen Nadačním fondem obětem holocaustu. Poradnu je možné podpořit zasláním DMS ve výši 30 Kč na číslo 8777 ve tvaru DMS JUSTYNA.

► Ilustrační foto: Karel Cudlín

...SNADNÉ to nebylo nikdy

Po staletí se většinové obyvatelstvo snaží různými způsoby vyrovnávat s lidmi, jejichž způsob života neodpovídá zažitým schématům. Nejinak tomu je i ve vztahu české majority k Romům. Nejistota a předsudky v přístupu k odlišným kulturám si v podstatě od počátku vyžadovaly vydání návodů, jak vůči odlišným lidem postupovat. V tomto článku se pokusím shrnout historický vývoj legislativní role státu a jeho přístupu k Romům na území dnešní České republiky formou právních předpisů.

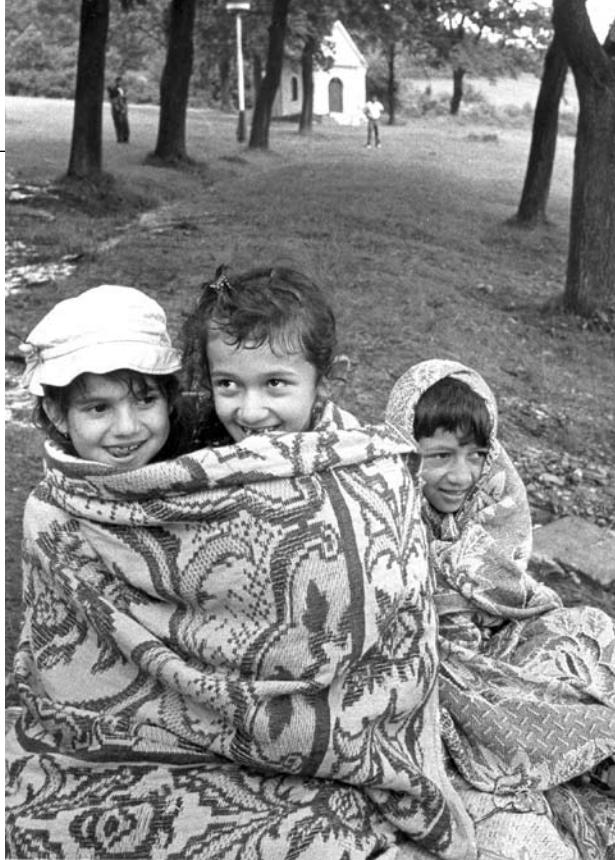
První Romové začali na české území přicházet ve středověku a nejpozději ve 14. století je jejich přítomnost u nás doložena. Zprvu byli Romové tolerováni, ba dokonce chráně-

ni, když Zikmund Lucemburský vydal dva královské ochranné glejty zaručující Romům základní zaopatření a bezpečí. Zejména druhý glejt z roku 1423 stanoví, aby všechny obce

i města v Zikmundových zemích družině Ladislava, vojvody Cikánů, poskytly ochranu ode všech útoků a urážek. Až do 15. století Romové tedy relativně bez problémů kočovali ►

► a měli dokonce příznánu vlastní soudní autonomii. Od 16. století se ale začal přístup majority k Romům měnit. Jako kulturně i vzhledově cizorodý prvek byli často vnímáni jako univerzální viníci různých problémů. Byli podezříváni ze zakládání tehdy běžných požárů měst i z vyzvědačství pro Turky. Pro svůj kočovný způsob života byli Romové též trnem v oku tehdejší vrchnosti, která je kvůli jejich mobilitě nemohla mít pod kontrolou. V této atmosféře byli Romové poprvé mandátem Ferdinanda I. z roku 1549 vypovězeni ze země. Mnohé místní soudy se však příliš nezdržovaly zdlouhavým vypovídáním Romů za hranice a vůči Romům bylo používáno nejhrubší násilí, často byli naháněni do řek, kde byli topeni, nebo jinak bíděně zabíjeni. Později tedy panovník doporučil, aby bylo Romů raději využito jako pracovní síly. Na Moravě se protiromská opatření objevila ještě dříve než v Čechách. Již v roce 1538 přijal moravský zemský sněm usnesení nařizující, aby Romové do dvou týdnů byli ze země vybiti a vypovězeni. Obdobná rozhodnutí byla přijímána opakovaně po celé 16. století, kdy též byly běžně organizované pogromy posvěcené soudy i s používáním útrpného práva.

Během Třicetileté války řešila Evropa větší zásadnější problémy a Romové se tehdy objevovali i jako vojáci téměř ve všech armádách. Po jejím skončení začaly různé romské skupiny opět volněji po českém území kočovat. Temné období nastalo s vládou lidsky nesnášenlivého Leopolda I. Ten během své vlády Romy opakovaně vypovídal z jednotlivých rakouských zemí a prohlásil je za psance. Jejich pouhou existencí je tak postavil mimo zákon (v Čechách 1697, na Moravě 1701). Muži mohli být beztrestně zabiti, ženám a dětem byly uřezávány uši a nosy a byly vypovídány ze země, avšak při návratu do země se hrdelní trest vztahoval i na ně. V soudních procesech počátkem 18. století byli Romové běžně odsuzováni k oběšením za potulku. Na zemských hranicích se též běžně vyskytovaly cedule s vyobrazením trestů pro chycené Romy. Josef I. pak v zaběhnuté praxi aktivně pokračoval. Karel VI. potom od roku 1721 ještě přitvrdil, když trest smrti vztáhl i na romské ženy dopadené poprvé. Později pak dokonce zakotvil beztrestnost při zabíjení Romů, přestože formálně před usmrcením dával přednost

uvěznění. Skutečnost, že navzdory dlouhodobým evidentním snahám tehdejších normotvůrců, nebyli Romové vyhlazeni a toto obtížné období přežili, ba dokonce si dokázali uchovat svou jedinečnou kulturu, lze přičíst často laxnímu přístupu místních obyvatel k plnění podobných předpisů. Romům poskytovali podporu a i přes zákazy jim poskytovali almužny, stravu a přístřeší.

Za vlády Marie Terezie se státní přístup k Romům změnil. Pod hrozbou tělesných trestů probíhaly snahy o usazování a asimilaci. Z rejstříku protiromských trestů navíc zmizelo uřezávání uší. V této souvislosti se objevuje i jeden z prvních příkladů politické korektnosti, když se dle královna nařízení nemělo užívat výrazu „Cikáni“, nýbrž „Noví sedláci“ nebo „Noví Maďaři“. Předsudky vůči Romům ovšem přetrvávaly. Roku 1782 bylo na Slovensku obviněno více než 170 Romů z kanibalismu. Na útrpném právu se mnozí doznali a 40 jich bylo popraveno. Další lidé exekuci unikli proto, že se domněle sněžení lidé našli živi a zdraví. V dalším období se stát zaměřoval v podstatě již jen na Romy kočující s cílem je usadit, avšak bez valného úspěchu.

Období I. ČSR je nám už bližší. S dnešní situací na severu Čech můžeme nalézt překvapivou analogii v roce 1926. V jižních Čechách docházelo k loupežím připisovaným Romům (ze 158 podezřelých však bylo zadrženo jen 22 Romů). Předsudky a nenávisť rozdmýchával i dobový tisk, zejména agrárnícký Venkov. V této konstelaci byl v roce 1927 přijat diskriminační, a od počátku protiústavní, zákon o potulných cikánech. Na jeho základě dostali neusazení Romové místo občanských průkazů tzv. cikánské legitimace. Proběhlo i sčítání potulných cikánů, do kterého však v praxi byli zahrnuti i nekočující Romové pouze na

základě etnicity. Tento soupis byl později využit i při perzekuci za 2. světové války.

Ještě před vznikem Protektorátu zřídila vláda dva kárné pracovní tábory v Letech a v Hodoníně u Kunštátu (otevřeny až 1940), které však zpočátku nebyly zaměřeny výhradně na Romy. Tyto tábory byly později přejmenovány na sběrné a následně změnou koncepce přeměněny na cikánské koncentrační tábory, jejichž účelem byla koncentrace Romů k pozdějšímu vyhlazení. V táborech sloužili čeští strážníci, z nichž někteří vynikali obzvláštní surovostí. Protektorátní ministerstvo vnitra navíc vyvíjelo soustavné snahy o trvalé usazení Romů. Jinde byly úřady v postupu proti Romům aktivnější. Například v Brně česká policie pochytila 250 romských dětí, které poslala do koncentračního tábora v Buchenwaldu. Tam na nich v únoru 1942 byl údajně (jedná se o zprávu pouze z jednoho zdroje) poprvé vyzkoušen nový vražedný plyn Cyklón-B a bylo tak zjištěno, že se k podobným účelům hodí lépe než jiné plyny. Zde je třeba zmínit nacistickou posedlost rasovou čistotou. Na rozdíl od neárijských Židů bylo třeba podřadnost Romů, tedy příslušníků árijských národů, řádně odůvodnit. Antropologové, na přímý Hitlerův pokyn, přišli s teorií, že Romové se během staletí putování z Indie smísili s jinými národy, čímž byli geneticky nakaženi. Od ledna 1943 počali být Romové z Protektorátu odesláni do vyhlazovacích táborů. Celkem bylo odvečeno cca 7000 Romů, z nichž genocidu přežilo 583 lidí z celkového původního romského obyvatelstva v českých zemích. Po válce na české území začali přicházet Romové ze Slovenska, které však se zdejšími původními Romy a prostředím nic nespojovalo. Veškeré integrační procesy tak po válce začaly od píky.

V 50. a 60. letech minulého století stát zkoušel různé asimilační koncepce. Jednou z nich byl řízený rozptyl romského obyvatelstva. Problém rozptylu spočíval především v tom, že přesun do vybraných lokalit byl nedobrovolný, shora nařízený bez ohledu např. na příbuzenské svazky. I vzhledem k tradičně silné vazbě Romů na širší rodinu byl takto rozsáhlé pojatý plán scestný a odsouzený k neúspěchu. Od 70. let se pak státní přístup posunul i k řešení dalších otázek, např. bydlení, kdy vznikají budoucí ghettá, v nichž dnes většinou existuje velké sociální pnutí. Potíž komunistickým režimem iniciovaných zásahů tkvěla zejména v necitlivosti a absenci komplexnosti řešení. Státní politika vůči Romům prošla za uplynulá staletí mnoha fázemi, represivní, přes zcela likvidační po „pouze“ necitlivě byrokratickou. Smysluplná ucelená koncepce se v podstatě neobjevila. Těžko se pak divit současné situaci, kdy soužití Romů s majoritou je stále provázáno řadou vážných potíží a nepochopením.

► Petr Štátný, advokát v Praze
Ilustrační foto: Karel Cudlín

► Tento výčet našich aktivit svědčí především o tom, že jsme schopni se nejen společně modlit, občas spolu povečeřet, vzdělávat a bavit se. Umíme však také vzít do rukou nářadí a společně přiložit ruku k užitečnému dílu. To jsou znaky dobrého společenství a takové společenství je i naším cílem. Rádi bychom, aby se naše komunita progresivního judaismu stala pevnou součástí našich životů, abychom v ní nacházeli nejen jidiškaj, ale i dobré přátelské zázemí, kam se budeme vždy těšit.

V souvislosti se stěhováním z bývalého působiště v Mánesové ulici je zapotřebí provést určité úpravy na nové adrese. Je to především zřízení malé pohotovostní kuchyně určené pro přípravu občerstvení. Kuchyně byla vybrána z mnoha návrhů, vyprojektována a nedávno byla zahájena sbírka na její zakoupení. Ve velmi krátké době byla potřebná částka shromážděna a kuchyň bude do konce tohoto roku zakoupena a instalována. Vám všem, kteří jste do sbírky přispěli, patří naše společné poděkování.

Podarilo se rovněž zakoupit 25 nových stohovatelných židlí, na něž valnou měrou přispěl Nadační fond obětem holocaustu.

V minulých dvou valných hromadách jste byli informováni o projektu revitalizace libeňské synagogy a uvažované výstavby komunitního centra progresivního judaismu na volných pozemcích okolo synagogy. Díky vašemu porozumění pro tento projekt jsme se této záležitosti velmi intenzivně věnovali a, pokud dovolíte, rád bych vás v tomto smyslu informoval. Představenstvo navrholo a zvolilo výbor, který se zabývá všemi aspekty

tohoto plánu. Výbor organizoval soutěž na získání architektonického ateliéru, který by zajistil vypracování předprojektové studie, která by projektu dala potřebné urbanistické, technické i finanční rámce. Tato studie je conditio sine qua non pro další technická, právní i finanční jednání o tomto projektu. Vybrané ateliérové pracoviště (Ateliér Soukup) má mnoho zkušeností s obdobnými projekty, protože zpracovávají také podklady pro velkou akci, kterou je rekonstrukce a revitalizace patnácti významných židovských památek v ČR, financovaná z prostředků fondů EU. Projekt komunitního centra a revitalizace Libeňské synagogy našel podporu u Světové unie progresivního judaismu (WUPJ), která se rozhodla poskytnout finanční krytí na vypracování studie. To je významný posun v přípravných pracích na tomto projektu. Důležitou administrativně-právní záležitostí bylo udělení plné moci pro předsedu BS, aby mohl jménem Židovské obce v Praze jednat a získávat podklady pro tento projekt. Díky této plné moci se podařilo shromáždit 25 dokumentů od nejrůznějších institucí, které musí dávat k uvažované výstavbě svá stanoviska. Takto získané podklady budou předány k dalšímu využití vybranému ateliéru.

K další vizi, kterou je zřízení nové samostatné **židovské obce progresivního směru**, se shromažďují potřebné podklady. Poté co jsme na loňské VH získali k této vizi Vaší podporu, přistupuje k problému představenstvo BS velmi zodpovědně a uvážlivě. Uvítali jsme ochotu zemského a vrchního rabína Efraima K. Sidona svěřit nám do péče nový libeňský hřbitov v Davídkově ulici. To znamená, že

bychom v případě založení samostatné obce měli zajištěnu jednu ze základních povinností každé obce – tedy možnost své členy důstojně pochovat na vlastním pohřbišti, které by vyhovovalo našemu progresivnímu ritu. Jak jsem Vás již informoval, proběhly na tomto hřbitově dvě úspěšné brigády a budeme v nich pokračovat, jakmile to jarní počasí dovolí. Zatím byla zinventarizována, popsána, přeložena a vyfotografována většina nejdůležitějších náhrobků.

V závěru mi dovoluji, abych poděkoval členům představenstva za jejich celoroční práci, členům revizní komise za jejich dohled nad účty a především naší koordinátorce Kateřině Weberové. Bez její obětavosti a pracovního nasazení při současné péči o rodinu s dvěma malými dětmi, by BS zdaleka nemohla vykazovat výsledky, s nimiž jsem vás nyní seznámil. Také velmi děkuji našemu místopředsedovi dr. Ivanu Kohoutovi, za to s jakou péčí se ujal vedení bohoslužeb a s jakou pozorností dohlíží na náboženskou činnost naší komunity. Děkuji „Libeňskému“ výboru za práci věnovanou našemu projektu, dále děkuji všem členům, kteří přispěli do sbírky na zakoupení kuchyně, samozřejmě můj dík patří i obětavé práci všech, kteří se zúčastnili brigád na hřbitovech. Vážíme si a oceňujeme vstřícný přístup Židovské obce v Praze a děkujeme na tomto místě i světové organizaci WUPJ za morální i faktickou podporu.

V neposlední řadě děkuji i všem věrným členům a příznivcům Bejt Simcha za jejich účast na našich bohoslužbách, vzdělávacích a kulturních akcích. Bez jejich zájmu a účasti by naše konání nemělo smyslu.

KURZY HEBREJŠTINY A JUDAISMU V BEJT SIMCHA

► HEBREJŠTINA ALEF+ (MÍRNĚ POKROČILÍ)

- **termín:** úterý od 18:30 do 19:30 (tedy každá lekce = 60 minut)
- **trvání kurzu (semestru):** od 7. února do 26. června 2012 (celkem 20 lekcí)
- **kurzovné za semestr:** 1.000 Kč
- **popis:** u účastníků tohoto kurzu se předpokládá znalost čtení a psaní, gramatiky (skloňování podstatných a přídavných jmen, časování sloves v přítomném čase, infinitiv a některých sloves v minulém čase) a slovní zásoby – zhruba na úrovni 14.-15. lekce v učebnici „Ivrit min ha-hatchala“ (kolem str. 300)

► HEBREJŠTINA ALEF (ZAČÁTEČNÍCI)

- **termín:** čtvrtek od 19:00 do 20:30 (tedy každá lekce = 90 minut)
- **trvání kurzu (semestru):** od 2. února do 28. června 2012 (celkem 20 lekcí)
- **kurzovné za semestr:** 1.450 Kč
- **popis:** kurz začíná v září, u nových zájemců se tedy předpokládá základní znalost čtení a psaní, gramatiky (skloňování podstatných a přídavných jmen, základní slovesa v přítomném čase) a slovní zásoby zhruba na úrovni přípravných lekcí v učebnici „Ivrit min ha-hatchala“ (kolem str. 110)

► ÚVOD DO JUDAISMU

- **termín:** úterý od 19:45 do 20:45
- **trvání kurzu (prvního semestru):** od 7. února do 26. června 2012 (celkem 19 lekcí)
- **kurzovné za semestr:** 750 Kč
- **popis:** kurz je určen zájemcům o konverzi, ale i ostatním zájemcům o základní seznámení s judaismem; celý kurz je koncipován jako roční, na první semestr bude tedy od září navazovat semestr druhý; k dispozici je přesný rozpis termínů a probíraných témat

Všechny kurzy probíhají v prostorách Bejt Simcha (Maiselova 4, Praha 1, u stanice metra „A“ Staroměstská). Přihlášky a bližší informace na adrese kehila@bejtsimcha.cz nebo na telefonu 724 027 929.

Vladimír Poskočil získal Cenu města Děčína za dlouholetý přínos

Předseda Židovské obce v Děčíně Vladimír Poskočil obdržel dne 12. 12. 2011 jako první občan Cenu statutárního města Děčín za

dlouholetý přínos v oblasti kultury a sportu pro město Děčín. Při slavnostním předávání ceny na děčínském zámku byl zdůrazněn význam děčínské židovské obce pro společnost a zásluha Vladimíra Poskočila na obnově zničené synagogy v průběhu posledních 15 let. Během večera byla oceněna i spolupráce se školami v oblasti vzdělávání a vstřícnost židovské obce při činnostech v kulturní a společenské oblasti.

Gratuluje!

DIVADLO FEIGELE

V prosince loňského roku (18.12.) vystoupily děti z pražského divadla Feigele v liberecké synagoze, kde sehrály příběh o Abrahámovi a zazpívaly chanukové písně. O několik dní později pak vystoupily v rámci chanukových oslav i v sále pražské židovské obce (viz foto).

Divadlo působí pod vedením Vidy Neuwirthové na pražské Židovské obci již více než 30 let. Děti, a občas i pár dospělých herců a muzikantů, nacvičují biblické příběhy, legendy a pohádky židovských autorů. Hrají nejen v Praze, ale zajíždějí často do mimopražských obcí, hrají také v nově opravených synagogách a účastní se festivalů židovské kultury. Možná mohou někdy přijet i k vám. A nebo se stavte o svátcích Purim a Chanuka na Židovské obci v Praze. Jistě je tam najdete.

PODĚKOVÁNÍ NFOH

Děkujeme Nadačnímu fondu obětem holocaustu za mimořádný příspěvek, díky němuž jsme mohli koncem roku 2011 zakoupit do naší modlitebny v Maiselově ul. 4 dvacet nových stohovatelných židlí, představenstvo Bejt Simcha

Slečna, halachická Židovka, hledá partnera též židovského původu ve věku od 25-ti do 45-ti let.

Telefon 606 555 867, e-mail: starinec@seznam.cz

UMĚLECKÉ WORKSHOPY

Noa Nahari, izraelská umělkyně žijící v Praze, zahajuje 3 workshopy v hebrejštině a angličtině pro děti a mládež, pro děti s dospělými a pro dospělé. Cílem kurzů je naučit se vnímat umění a kreativně myslet. Více informací získáte na e-mailové adrese noanahari@gmail.com.

Dne 17. prosince 2011 jsme s manželkou a dětmi navštívili chanukový workshop v Bejt Simcha a byli jsme nadšeni příjemným a přátelským prostředím, pohodovou atmosférou, i výtvarným vedením. Moc děkujeme za krásný zážitek a těšíme se na další akce pro děti.

Petr Štátný

Foto: Kateřina Weberová

FOTOGRAFIE DAVIDA ASHKENASE NA ŽIDOVSKÉ RADNICI

V únoru bude instalována v chodbě ve II. patře Radnice ŽOP výstava fotografií Davida Ashkenase (*1951 Pittsburgh) – fotografie Staronové a Vysoké synagogy, které zde udělal při své návštěvě Prahy. Takto o vzniku fotografií hovoří sám autor:

„Největším potěšením v mém životě je fotografování. Fotografiuji přes třicet let a stále mám pocit, že je to ta nejzajímavější věc, kterou ve svém životě mohu dělat. Vystavoval jsem na mnoha místech v Americe, mé práce byly oceněny společností Polaroid i Národním fondem umění. Mé práce jsou ve sbírkách Musea současného umění v Pittsburghu, v museích ve Fairbanksu, Minneapolis a také v mnoha soukromých sbírkách.

Nepovažuji se za příliš pobožného, ale synagogy a kostely mě celý život fascinují. Tyto stavby, ať už prosté, pokorné nebo honosné, budují lidi na počest B-ha a tak při plánování mé návštěvy Prahy, byla jedním z hlavních bodů návštěva Židovského města a jeho synagog. Jaké bylo mé zklamání, když jsem se dozvěděl, že ve Staronové synagoze se nesmí fotografovat! Moje žena Rebecca navrhla, abych požádal o svolení správce synagogy a tak jsem napsal mail na sekretariát obce, požádal o svolení a poslal na ukázkou některé své fotografie synagog v Pittsburghu, v mém domovském městě. Odpověď byla úžasná a okamžitá. Nejen, že jsem dostal svolení fotografovat ve Staronové synagoze, ale bylo mi umožněno fotografovat i ve Vysoké synagoze.

Mým cílem není jen udělat obvyklé krásné fotky z krásných míst, ale chci pokaždé nově zachytit a ukázat to, co již stálým návštěvníkům zevšednělo, ukázat jak časem a užíváním tyto detaily nabývají novou krásu. Je mi ctí, že se mohu o tento svůj pohled na Staronovou i Vysokou synagogu podělit se členy Židovské obce v Praze a dalšími návštěvníky židovské radnice.“

Synagoga Turnov

Srdečně Vás zveme na pořad cestovatele **Tomáše Černoouse**, který nám bude promítat fotografie a vyprávět o městě tří náboženství, hlavním městě Izraele, v pořadu

„JERUZALÉM V POHYBU“.

Více na <http://www.svetakraj.cz/p/jeruzalem-v-pohybu.html>.

Pořad se koná v pátek 27. ledna, v den výročí osvobození vyhlazovacího tábora Osvětim prohlášeném Dnem památky obětí holocaustu, v 17 hodin v sále Základní umělecké školy v Turnově. Sezónu zahajujeme v květnu, první kulturní akcí sezóny bude koncert špičkových violoncellistů Jiřího Hoška a Dominiky Weiss Hoškové v neděli 13. května.

Kontakt: Terezie Dubinová, PhD. - správce synagogy, Město Turnov OCR
email: terezie.dubinova@tiscali.cz, www.synagoga-turnov.cz, tel.: 481 366 255.

KULTURNÍ PROGRAM - ÚNOR 2012

Židovské muzeum v Praze, Oddělení pro vzdělávání a kulturu

Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro

Středa 8.2. v 18h

Svátek Tu bi-Švat v literatuře midrašů. Přednáška vrchního zemského a pražského rabína **Karola Efraima Sidona** na téma svátku **Tu bi-Švat** jako „Nového roku stromů.“ Zvláštní pozornost bude věnována příběhům, v nichž figurují tanaitský divotvůrce Choni ha-Me'agel a jeho potomci.

Čtvrtek 9.2. v 18h

Omán: země sultánů a starých pevností. Cestovatelská přednáška **Jana Neubauera**, během níž se podíváte do vádí Šáb, na hliněné hrady Džabrinu a Bahly a samozřejmě do hlavního města Maskatu, o jehož židovské komunitě píše již ve 12. století slavný židovský cestovatel Benjamín z Tudely. Přednáška se koná ve spolupráci s CK Adventura. *Vstupné 50 Kč*

Nedělní program pro děti a jejich rodiče:

12.2. ve 14h: Lvíček Arje slaví Tu bi-Švat

Už víte, proč mají stromy nový rok? Dokážete vyjmenovat sedm druhů plodin izraelské země? Jestli ne, nevádí. Lvíček Arje vám pomůže a určitě budete moci i některé z nich ochutnat. Prohlídka: **Starý židovský hřbitov.**

Jednotné vstupné 50 Kč

Úterý 14.2. v 18h

Židovské housle Alexandra Shonerta. Na klavír doprovází **Natalia Shonert**. Koncert obsahující aranžmá národních melodií, improvizace Alexandra Shonerta a skladby židovských skladatelů klasické hudby. *Vstupné 60 Kč.*

Čtvrtek 16.2. v 18h

Izrael a konverze k judaismu. Přednáška v Čechách narozeného rabína **Daniela Mayera**, který se dlouhodobě zabývá fenoménem konverze k judaismu, o čemž svědčí i jeho relativně nedávno vydaná kniha „Konverze k judaismu v zrcadle židovské ústní tradice a historie“ (OIKOYMENH, 2010). Hlavním tématem přednášky bude problematika konverzí v současném Izraeli. Kniha bude na místě k prodeji.

Středa 22.2. v 18h

Život po katastrofě. O Praze se kdysi mezi evropskými Židy mluvilo jako o „ir va-em be-jisrael“ - městu a matce v Izraeli, tedy významném centru života židovského lidu. Po nacistické okupaci zbyla v Praze řada židovských památníků a hrstka lidí, kteří se za obtížných podmínek poválečné demokracie a komunistického režimu

snažili obnovit židovskou obec. Jejich úsilí zachycuje stálá výstava o nejnovějších dějinách pražských Židů, instalovaná od podzimu v Jeruzalémské synagoze. Libreto sestává filmový dokumentarista **Martin Šmok**, kterému se podařilo shromáždit unikátní vizuální materiál. Nad touto sbírkou fotografií a dokumentů bude autor výstavy s **Petrem Brodem** uvažovat o vývoji židovské obce od osvobození v roce 1945 po „Sametovou revoluci“.

Pondělí 27.2. v 18h

Judaismus očima židovských velikanů: Jehuda ha-Levi. Nový cyklus přednášek přináší portréty deseti židovských učenců od středověku až po současnost, z nichž každý přichází s jedinečnou vizí židovské tradice. Tématem přednášky **Daniela Bouška** z Filozofické fakulty UK je osobnost židovského filosofova a básníka **Jehudy ha-Leviho** (kolem r. 1075 – 1141). Ten je znám především svým dílem „Kuzari,“ jehož překlad z arabského originálu Daniel Boušek v současné době připravuje k vydání. K přednášce na místě budou k dispozici studijní materiály. Cyklus vznikl s laskavou podporou NFOH.

tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel. 544 509 651, tel. i fax: 544 509 652

čtvrtek 2. 2. v 18 hod.

Koncert hudby skladatelů meziválečného období – zazní skladby Ericha Wolfganga Korgolda, Gideona Kleina a Pavla Haase. Účinkují: **Alexey Aslamas ml.** – housle (koncertní mistr komorního orchestru BERG a člen komorního tělesa MoEns), **Anton Aslamas** – klavír (student AMU), **Alexej Aslamas** – klavír (profesor Konzervatoře Brno a JAMU), **Kvarteto Pavla Bořkovce** ve složení Alexey Aslamas ml. – housle, Ondřej Hás – housle, Matěj Kroupa – viola, Štěpán Drtina – violoncello. *Vstupné 50 Kč.*

čtvrtek 9. 2. v 18 hod.

Židovská pionýrská mládež – mezi socialistickým sionismem a komunismem. Židovské pionýrské mládežnické organizace Hašomer Hacair a Tchelet Lavan představují nejvýznamnější mládežnické organizace zaměřující se na praktickou realizaci programu socialistického sionismu v meziválečném Československu. Přednáška **Mgr. Daniely Bartákové** z katedry historie FF UP v Olomouci.

neděle 19. 2. ve 14,30 hod.

Nejdřív hosté, potom otroci – dílna o egyptské kapitole v židovských dějinách. Spojení Židů a Egypt je jako hluboký pramen, z něhož vze-

šlo mnoho pojmů pro židovství velmi zásadních. Proto se do Egypta na chvíli podíváme, zjistíme, proč tam Židé žili a jak se jim vedlo. Společně vyzkoušíme některou z tehdejších dovedností – techniku sádrorytu. Zveme všechny malé písáře od 5 let i s jejich rodiči.

úterý 21. 2. v 18 hod.

Brněnské období Fredyho Hirsche – přednáška **PhDr. Aleny Mikovcové** o předválečném působení Fredyho Hirsche, jehož jméno je spjata především s výchovou dětí a mládeže v terezínském ghettu a osvětimském rodinném táboře. Líčení jeho předválečných osudů v Brně bude podáno v kontextu života židovských uprchlíků před nacismem z Německa a v návaznosti na vývoj makabejského sportu v meziválečném Československu. Přednáška odhalí neznámé skutečnosti a bude obohacena o dobové originální dokumenty.

čtvrtek 23. 2. v 18 hod.

Diskrétní šarm gematrie – matematické hříčky s písmenky a se slovíčky. Každé písmeno hebrejské abecedy představuje číselnou hodnotu. Gematrie je nauka, která se zabývá číselnými hodnotami slova a hledáním významů, podobností a souvislostí. Ty někdy překvapí, někdy

pobaví, někdy i vyděsí, ale vždy napomohou k lepšímu studiu Tóry. Další přednáška brněnského rabína **Šlomo Kučery** z cyklu (Ne)tušené souvislosti.

úterý 28. 2. v 18 hod.

Historie židovské obce v Ivančicích – po desetiletí oprav židovského hřbitova v Ivančicích byla v září loňského roku zpřístupněna malá muzejní expozice v jedné z místností obřadní síně. Expozice věnovaná historii židovské obce v Ivančicích je nyní krátce prezentována v sále pobočky ŽMP. O bohaté historii ivančické obce promluví místní historik **Jiří Široký.**

Celý měsíc únor můžete v sále zhlédnout **výstavu Historie židovské obce v Ivančicích**, která je běžně zpřístupněna v obřadní smuteční síni ivančického hřbitova. Výstava je přístupná ve dnech programových akcí, nebo po předchozí telefonické domluvě. *Vstup volný.*

Není-li uvedeno jinak, činí vstupné na jednotlivé programy 30 Kč. Sály jsou přístupny vždy 20 minut před zahájením programu a po začátku koncertu nebo 15 minut po začátku jiného programu není vstup do VKC povolen.

VÝSTAVY V PAMÁTNÍKU TEREZÍN

Plakáty Holokaust

- předsálí kina Malé pevnosti:

dokumentární výstava ke Dni památky obětí holokaustu (27. 1.); výstava bude zahájena vernisáží 26. 1. 2012 ve 14 hod. a potrvá do 30. 4. 2012 (otevřeno denně od 9 do 16:30 hod., v dubnu do 18 hod.). Mezinárodní soutěž o nejlepší plakát ke Dni památky obětí holokaustu je společným projektem památníku Yad Vashem, Izrael, památníku Mémorial de la Shoah, Francie, a obecně prospěšné společnosti Evropský institut odkazu šoa, Česká republika. Z více než 300 návrhů na téma „Keeping the Memory Alive“ (Children in the Holocaust), které do soutěže zaslali studenti umění, designu a grafiky z Francie, Izraele a České republiky, vybrala mezinárodní porota, sestávající z renomovaných odborníků v oblasti designu a vzdělávání o holokaustu, 16 nejlepších. Tato kolekce bude u příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holokaustu 27. ledna 2012 vystavena po celém světě.

HOLOCAUST

Memorial Day 27.01.2012

MARGO PARAN - básně a kresby

- předsálí kina Muzea ghetta:

výtvarná výstava bude zahájena vernisáží 9. 2. 2012 ve 14 hod. a potrvá do 31. 3. 2012.

Židovská obec v Praze, společenský sál,
Maiselova 18

PODVEČER YVONNE PŘENOSILOVÉ

„Pokud se povolání stane koníčkem, pak ho hned tak něco nerozhodí a na stárnutí nemá čas. Nejhorší je, když s příchodem důchodového věku se obuje do bačkor a začne se nudit u televize,“ říká žijící legenda populární hudby

VÁCLAV HYBŠ

úterý, 31. ledna 2012 v 15,00 hodin

Židovská obec v Praze, společenský sál,
Maiselova 18

středa, 29. února 2012 v 15 hodin

PODVEČER YVONNE PŘENOSILOVÉ

Herečka mnoha divadelních, filmových a televizních rolí, třeba Anče z Krkonošských pohádek nebo představitelka Miriam Hejlové ze seriálu Ulice

HANA MACIUCHOVÁ

„Já se svými životními zkušenostmi moc na naději nespolehám, ale hrozně ráda o ní hraju. Ovšem láska má pro mě význam naprosto zásadní.“

Vrchní pražský a zemský rabinát,
Škola liturgického zpěvu a modliteb
„Matan Šira“,
Federace židovských obcí v České republice,
Židovská obec v Praze,
a Židovské muzeum v Praze

Vás srdečně zvou k poslechu
jedinečných

ŽIDOVSKÝCH MODLITEB

při příležitosti
slavnostního vítání šabatu
ve Španělské synagoze
(Věžeňská 1, Praha 1)

v podání izraelského sboru
synagogálních předzpěváků (kantorů)

ZIMRATYA

z Jeruzaléma

Dirigent: Dr. Uri Aharon
Hostující kantor: Shlomo Glick
z Jeruzaléma

V pátek 27. ledna 2012 od 16:30 hod.
a v sobotu 28. ledna 2012 od 9 hod.

Šabat parašat „BO“

Program zpěvu izraelského sboru
bude pokračovat při šabatových
jídlech

v restauraci Šalom, Maiselova 18.

Sobotní koncert se koná k připomínce
Mezinárodního dne holokaustu.

Výstava

MIDDLE EAST EUROPE

na téma izraelsko-palestinského konfliktu a života na Blízkém východě

Kde: Centrum současného umění DOX, Poupětova 1, Praha 7

Vernisáž: středa 25. LEDNA v 19 h, výstava potrvá do 20. dubna

Kdo: 45 umělců z 11 zemí, např. z Izraele, Palestiny, Česka, Maďarska či Bosny a Hercegoviny

Bližší info na
www.dox.cz

Součástí bohatého doprovodného programu bude také promítání dokumentárních filmů, v únoru každé pondělí v 18h:

- PO 6. 2. Tamara Moyzes: Černé prádlo, Pekařka a prostitutka, Adopce je Boží
- PO 13. 2. Joshua Fauden: Blues on the Beach
- PO 20. 2. Natasha Dudinski: Green Dreams, Jerusalem Moments
- PO 27. 2. Filip Remunda: City of Angels, Ihab Jadallah: Flower Seller

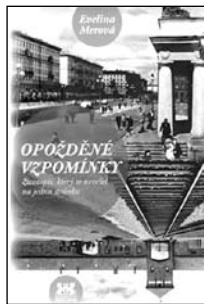
V pondělí 19. března pak proběhne artistická performance a v neděli 15. dubna politologická konference.

LITERATURA NEJEN S DAVIDOVOU HVĚZDOU

Evelina Merová, OPOŽDĚNÉ VZPOMÍNKY - životopis, který se nevešel na jednu stránku, 155 str., Barrister & Principal, Brno 2011

„Jedenáct mi bylo v Praze, dvanáct v Terezíně, třináct v Osvětimi, čtrnáct na pochodu smrti“, napsala o svém dětství Evelina Merová, autorka autobiografických *Opožděných vzpomínek*.

Terezínem, Osvětimi a pochodem smrti však pohnuté osudy malé Evelyny nekončí, ale spíše začínají... Konec války ji zastihuje ve Východním Prusku, odkud je evakuována vojenským vlakem Rudé armády do SSSR. Děvčátka se ujme vojenský lékař, který ji adoptuje. Nečeká ji však láskyplná rodina, nýbrž

život vedle nefunkčního manželského páru, kterému má „vlastní“ dcera dodat punc kýžné normální rodiny. Následují čtyři desetiletí života v Sovětském svazu, ve válkou zničeném a postupně obnovovaném Leningradě, s novou identitou a starými vzpomínkami, které nikdo nechce slyšet. Se svým traumatem zůstává sama, musí se s ním vyrovnat, protože jí nakonec nic jiného nezbyvá a budoucnost mnoho neslibuje.

Evelina Merová (1930) se narodila do pražské asimilované židovské rodiny. Finanční zajištění umožňuje rodině poklidný život. To vše se hroutí s příchodem nacismu. Jako Židovka si vytrpěla během války své osobní peklo. Ale ani po válce to není jednoduché. V SSSR musí utajovat svou židovskou identitu, která je v poválečném stalinském režimu nežádoucím cejchem. Její denní život určuje ideologie, bída vydaná komunistickým režimem za blahobyt a všudypřítomný strach. O třech podobách 20. století vypráví autorka poutavě a věcně, kultivovaným jazykem a s obdivuhodnou vyrovnaností. Její kniha není daní její sebelibosti, ale svědectvím určeným dětem a vnoučatům. Mimořádně poutavý a dojemný příběh nyní vychází již v druhém vydání.

Paul Spiegel, KDO JSOU ŽIDÉ?, 254 str., Barrister & Principal, Brno 2010

To je kniha o důvěrné kráse židovství. Opravdu to není další kniha o holocaustu ani o bratrovražedných bojích Izraelců s Palestinci o jejich společnou vlast, kterou dodnes

nedokázali ani vstřícně sdílet, ani poctivě rozdělit. Je to intimní kniha o vši kráse, bohatství i bolesti tisíciletí židovské kulturní tradice. Tím je to i kniha o nás, o důležité a opomínané složce naší vlastní kulturní totožnosti. Je to kniha o židovství, se kterým žijeme a jež nosíme i v sobě, leč pramálo je známe.

Židovství, spolu s němečtvím a češtvím, po staletí spoluutvářelo společenství této země. Po staletí žijí mezi námi jak Židé, tak židé. Češi židovského vyznání či snad židovské kultury. Ostatně jak odlišit židovskou víru a židovskou kulturní totožnost? Je to vůbec možné?

Někdy jsou židé viditelní, jindy jakoby splyvali s naší každodenností. Jsou nekonečně různí. Haličští a litevští židé, o kterých píše Jiří Langer v *Devíti branách* či Ivan Olbracht ve sbírce povídek *Golet v údolí* obohatili naše kulturní povědomí ozvuky velké kultury v jidiš. Židé vypuzení na konci 15. století ze Španělska k nám přes západní Evropu přinášeli dozvuky renesance a ozvuky osvícenství. V devatenáctém století padly řetězy ghetta, potomci jejich obyvatel se sžili s touto zemí a s jejím společenstvím. Silně ovlivnili naši novodobou státnost ideály humanity a sociální spravedlnosti – a spolu s ní se stali obětmi dvojí zhoubné totality.

České vydání knihy *Was ist Koscher?* nedávno zesnulého předsedy Rady Židů v Německu Paula Spiegla, nese v překladu výstižnější název *Kdo jsou Židé?*, který dle mého názoru lépe reprezentuje poselství knihy, které na všech stránkách zdůrazňuje, že soužití v různosti obohacuje, soužití v neznalosti ohrožuje. Nahlédněme jen stručně do obsahu. Najdeme zde kapitoly *Kdo je Žid?*, *Proč jsou židé obřezáni?*, *Je synagoga židovský kostel?*, *Proč je pro Židy Izrael tak důležitý?*, *Jak vypadá Žid?*, *Dá se Židům důvěřovat?*, *Proč si židé myslí, že jsou „vyvoleným národem“?* *Musíme mít Židy rádi?* A mnoho dalších kapitol plných nových a mnohdy překvapivých pohledů na zdánlivě známé skutečnosti.

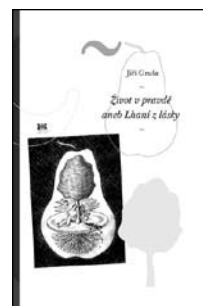

Paul Spiegel (1937) se narodil jako syn dobytkaře v obci Warendorf ležící v dnešním Severním Porýní-Vestfálsku. Jeho rodina se po útocích jednotek SA během Křížštalové noci přestěhovala do Belgie v naději, že se zachrání. Tam ale byli její členové zatčeni a skončili v koncentračních táborech v Osvě-

timi a Dachau. Po osvobození se Spiegel vrátil s matkou do rodného města. Nikdy neuvážoval o odchodu do Izraele, jak to bylo obvyklé u Židů, kteří přežili peklo holocaustu. V roce 2000 se stal předsedou Ústřední rady Židů v Německu. Zemřel v dubnu 2006. Jeho kniha se stala v Německu bestsellerem. Má všechny předpoklady, aby získala úspěch i u českých čtenářů.

Jiří Gruša, ŽIVOT V PRAVDĚ ANEB LHANÍ Z LÁSKY, 77 str., Barrister & Principal, Brno 2011

Spisovatel, překladatel, básník, disident

a diplomat Jiří Gruša zemřel v pátek 28. října 2011 ve věku 72 let. Stalo se tak během operace srdce, které se podrobil v Německu. Bylo mu 72 let (viz nekrolog v Maskilu č. 1). Považuji za vhodné Grušu jako literáta

připomenout doporučením jeho dvou významných knih.

Život v pravdě aneb Lhaní z lásky je autobiografické vyprávění, kterým se Jiří Gruša vrací do češtiny jako svého literárního jazyka. Je to fabulovaná vzpomínka na riskantní lásku mladého maturanta k vlastní profesorce. Příběh o tom, jak bylo potřeba lhát, aby se dalo žít i v neveselých časech. Grušův nový text doprovázejí dvě starší povídky *Salamandra* a *Peší ptáci* napsané jako poslední české práce poté, co byl autor zbaven občanství a nesměl se vrátit domů. U nás dosud nebyly zveřejněny. Tato kniha je tedy literární oblouk, který proměňuje odchod v návrat a smutek v radost nad chodem života, který nemusí končit tragicky. Knižku doprovázejí ilustrace autorova syna Václava Gruši.

Jiří Gruša, DOTAZNÍK ANEB MODLITBA ZA JEDNO MĚSTO A PŘÍTELE, 189 str., Barrister & Principal, Brno 2011

Poprvé vyšel v Škvoreckého nakladatelství Sixty Eight Publishers v Torontu v roce 1978. A dlužno říci, že se jednalo o autorův velký úspěch. *Dotazník* se dostával spleťmi cestami exilové literatury do rukou domácích čtenářů, kteří zaznamenali zrod silné literární osobnosti, jakých bylo u nás v normalizačních letech jako safránu. Úměrně se spokojeností čtenářů rostla i režimní nenávisť vůči autoru a StB pátrala nejen po všech „dovozcích“ originálních výtisků, ale

➤ pronásledovala i všechny, kdož tuto vzácnou literární lahůdku pracně v domácnostech rozmnožovali, jak bylo v tehdejších stísněných dobách nezbytné pro zachování jakés takés kulturní integrity.

Hlavní postavou je Jan Chrysostom Kepka. Uchází se o práci v jisté firmě Granit

a podmínkou je vyplnit právě zmíněný dotazník, mimochodem jeho již šestnáctý vyplněný dotazník za poslední dva roky. Hrdinu románu inspiruje vyplňování dotazníku k hledání skutečné lidské tváře, pravdy a sebepoznání.

V Dotazníku zachycuje Jiří Gruša svým osobitým způsobem různé životní situace, okamžiky a zážitky, od narození až po současnost. Kniha není napsána jako souvislý dějový příběh, prolínají se zde události dávno uplynulé s příhodami současnými. Zvláštnost spočívá v tom, že veškeré skutky a postavy zařazuje různou formou do pomyslného dotazníku od jistého soudruha Pavlendy, kterého v celé knize oslovuje. Tento dotazník se však od těch předchozích liší a to je pro Jana Chrysostoma slibná výzva a ten vyplňuje každou rubriku poctivě do detailů, každý bod dotazníku připodobňuje určitým vybraným událostem a zážitkům ze svého života. Ve svém líčení zachází až do extrému, což však plní ve významu díla svou funkci.

Začíná svým prenatalním životem už od početí a popisuje ho tak, jako by všechny okamžiky mohl vnímat na vlastní kůži a jako by je prožil. Poté rozebírá svůj původ až k předkům do osmnáctého století a pídí se po svých kořenech. Humor, ironie a detaily dovedené ad absurdum prochází celou knihou. Autor se zde velice sofistikovaně vysmívá celému totalitnímu zřízení. Ke zdůraznění nesmyslnosti celého tohoto systému užívá Gruša záměrně právě detailnosti popisu a líčení událostí a některé prvky administrativního stylu (zkratky, odkazy na čísla rubrik, zákonů, výčty, různé dokumentace - např. Prohlášení o semeni). Do textu jsou často vkládána anglická, německá, ale i latinská slova a fráze, které lépe vystihují autorovu myšlenku i atmosféru situace. V kapitolách o původu Jana Chrysostoma napodobuje „staročeský“ styl mluvy, což podtrhuje atmosféru doby. Co se týče choulostivých otázek kolem intimního a sexuálního života, nevyhýbá se Gruša „přímým“ pojmenováním. Dlužno říci, že se nejedná o jednoduchý text. Ba právě naopak. Knihu je třeba číst pozorně od začátku do konce, poněvadž se zde objevuje mnoho motivů, které na sebe navazují a které jsou srozumitelné pouze z předchozího kontextu, jsou zde odkazy na to, co již

bylo zmíněno. Složitost čtení spočívá také ve střídání časových linií, postav, míst, situací. Snaha po sledování nějaké přesné dějové linie ztrácí smysl, čtenář se tak zamotává do detailů. Oceňuji Grušův svěbytný smysl pro humor, ironický podtext, jeho osobité originální jazykové vyjádření. Tato kombinace vtupu a originálního jazykového ztvárnění se objevuje v celé knize, kterou já řadím mezi to nejlepší, co u nás bylo v české poválečné literatuře čtenářům nabídnuto.

H. G. Adler, CESTA, 203 str., Barrister & Principal, Brno 2011

Adlerova rozsáhlá trilogie *Terezín 1941-1945 - Tvář nuceného společenství*, je v mezinárodním měřítku považována za jedno z nejdůležitějších zpracování tohoto tématu. Patřilo mezi první odborné interpretace holocaustu a i nadále ovlivňuje debatu, která o této tragické události probíhá.

Román *Cesta* je kritikou považován za jedno z raných a umělecky nejvytříbenějších zpracování tematiky koncentračních táborů. Přestože vznikl již v letech 1950-51, je napsán stylem, jež by se dnes dal nazvat magickým realismem, a právě to autorovi umožňuje, jak si všímá moderní kritika, převést nesnesitelný námět do roviny, kde se téměř vznáší. Adler je jedinečný zjev mezi německy pšícími autory své generace, protože je uznáván nejen jako vědec, ale stále více také jako romanopisec a básník. Svou pozornost věnovalo Adlerovu dílu široké spektrum spisovatelů i vědců včetně T. W. Adorna a Hermanna

Brocha, Heinricha Bolla, Martina Dubera, Eliase Canettiho a Heimita von Doderera. Z českých autorů se k němu hlásil například Bohumil Hrabal.

H. G. Adler (1910) je jedním z předních pražských německých autorů své generace, takzvaných exilových Pražanů. Narodil se roku 1910 v Praze a zemřel v roce 1988 v Londýně. Vyrostl v Praze, kde studoval muzikologii. Po ukončení vysokoškolských studií pracoval v pražské Uranii a v té době se seznámil s některými členy pražského kruhu německých autorů, včetně Hermanna Graba a Maxe Broda. Roku 1942 byl nacisty spolu se svou ženou odvezen do Terezína a posléze, v roce 1944, do Osvětimi, kde manželka zahynula. Adler byl přeložen do pobočných táborů Buchenwaldu. Po osvobození v roce 1945 se vrátil do Prahy, kde pracoval jako vychovatel dětí, které prošly koncentračními tábory, a také v pražském Židovském muzeu. Roku 1947 ve snaze uniknout hrozícímu komunistickému převratu emigroval do Anglie a v Londýně působil jako spisovatel a vědec.

munistickému převratu emigroval do Anglie a v Londýně působil jako spisovatel a vědec.

Alessandro Catalano, RUDÁ ZÁŘE NAD LITERATUROU – česká literatura mezi socialismem a undergroundem 1945-1959, 469 str., HOST Brno 2009

Důkladná analýza vývoje české poválečné literatury v kontextu totalitní ideologie stále ještě chybí, i když již byly publikovány dílčí práce na toto téma.

K hlubokému ponoru do vývoje poválečné literatury jakoby stále chyběla tvůrčí odvaha. Není však vyloučeno, že ještě uplynulo málo času od konce totalitního režimu a chybí tedy dostatečný odstup od zpracovávané látky. O to větší překvapení je, dočkáme-li se podobné práce z pera cizince, v tomto případě Alessandra Catalana (1970). Jeho obsáhlá monografie je zevrubným výkladem českého literárního života od konce druhé světové války do roku 1959. Autor nepodrobil materiál studia žádné ideologické preselekcii, ale přijal jej en bloc. Nevedl ostrou čáru mezi literaturou oficiální, exilovou či ineditní, a v důsledku toho se mu literatura padesátých let objevila v nečekané rozsáhlé oblouku sahající od Hrabala, Holana či Zbyňka Havlíčka k Řezáčovi, Kohoutovi či Školaudymu. Hlavním kladem knihy je mimořádná faktografická nasycenost a schopnost uskupit jednotlivé osobnosti a texty do vývojových konfigurací, z nichž bezprostředně vystávají i jejich hodnotové charakteristiky. Catalano napsal literární historii jednoho patnáctiletí a učinil tak velmi vyváženým a vnitřně koherentním způsobem. Je to kniha, která nabízí mnoho témat k diskusi. Lze si jen přát, aby ve své literární analýze pokračoval i vývojem naší literatury po roce 1959.

Alessandro Catalano (1970) vystudoval bohemistiku a historii na Univerzitě La sapienza v Římě, českou literaturu přednášel ve Florencii a Pise, nyní je profesorem české literatury na univerzitě v Padově. Je autorem mnoha studií o raném novověku, česko-italských vztazích a moderní české literatuře. Do italštiny přeložil několik českých autorů mj. Hrabala, Koláře, Nezvala, Ouředníka a Viewegha. Je členem redakční rady *Souvislostí a Českého časopisu historického*. Od roku 2003 vydává se S. Guagnellim italský internetový slavistický časopis *eSamizdat* (www.esamizdat.it)

► Milan Kalina

28. února 1953 zemřel v Jeruzalémě profesor Eleazar Lipa Sukenik

Archeolog a profesor Hebrejské univerzity v Jeruzalémě je světové veřejnosti znám především jako muž, který jako první rozpoznal zásadní význam tzv. svitků od Mrtvého moře a pomohl je získat do vlastnictví izraelského státu.

Narodil se v roce 1889 v polském Białystoku. V roce 1911 odešel do Palestiny, kde zpočátku pracoval jako učitel a průvodce turistů. Za první světové války sloužil v tzv. „židovské legii“ britské armády. Později se stal šéfem katedry archeologie Hebrejské univerzity v Jeruzalémě, na jejímž formování měl zásadní podíl.

Profesor Sukenik zkoumá jeden z kumránských svitků

Největší dobrodružství jeho života začalo, aniž to zatím tušil, z kraje roku 1947. Tehdy se dva beduinští pastevcí v Judské poušti, v lokalitě známé jako Kumrán, vydali hledat zaběhnutou ovci a v jeskyni nad Mrtvým mořem objevili hliněné džbány se starými rukopisy. Vzali je do Betléma, kde je nabídl obchodníkovi se starožitnostmi Chalílú Eskanderovi, zvanému Kando. Od něj se čtyři svitky dostaly k metropolitovi syrského kláštera Svätého Marka v Jeruzalémě Athanasiu Samuelovi, známému jako Mar Samuel (který je koupil za necelých sto dolarů). Ten požádal o posudek Hebrejskou univerzitu. Profesor Sukenik však nebyl v té době přítomen a jeho kolegové odepsali metropolitovi, že svitky nejsou nijak zvlášť významné. Teprve v listopadu 1947 se část jednoho ze svitků poprvé dostala do rukou profesora Sukenika, který okamžitě rozpoznal, že by se mohlo jednat o rukopis až dva tisíce let starý. Vzhledem k tomu, že v té samé době se na půdě OSN jednalo o rozdělení Palestiny, uvědomil si také, že pokud svitky zůstanou v arabském Betléme, mohly by být pro židovský národ brzy nenávratně ztraceny. Začal proto neprodleně jednat. Po několika dnech zkoumání nejprve za 324 dolarů zakoupil několik mimobiblických textů a později i část svitku s textem knihy proroka Izajáše. „Přečetl jsem si několik vět. Byly psány krásnou biblickou hebrejštinou... Pociťuji přítomnost čehosi posvátného, ačkoliv jsem byl od dětství přesvědčeným ateistou. Ale tento dokument je svědectvím o podivuhodné vtrvalosti lidského ducha, který přes všechny důkazy dále věří, že naše bytí na zemi má vyšší cíl,“ vzpomínal později na své setkání s prastarými texty.

Zájem profesora Sukenika byl signálem pro metropolitu Athanasia, že i svitky v jeho vlastnictví mají pravděpodobně mnohem vyšší hodnotu, než se původně předpokládalo, a rozhodl se je vyvést do USA, kde je nabídl k prodeji. Vytouženého návratu těchto svitků do Izraele se již profesor Sukenik nedožil. Misi za něj dokončil jeho syn Jig'al Jadin v roce 1954. Zakoupení svitků nebylo úplně jednoduché, protože si na ně mezitím začalo činit nárok i Jordánsko, pod jehož správou spadala v té době místa, odkud byly svitky vyvezeny. Jig'al Jadin tak musel svitky zakoupit tajně. Zaplatil za ně tehdy již 250 tisíc dolarů (což by dnes dělalo kolem dvou milionů)!

Věnujme zde krátkou vzpomínku právě i profesoru Jig'alu Jadinovi (1917–1984), který zdaleka nebyl jen synem slavného otce. Naopak, byl jednou z oněch nadaných osobností, které se dokážou výrazně prosadit hned v několika oblastech. Byl úspěšným

vojákem, politikem i archeologem. Jako třicetiletý se stal jedním z hrdinů izraelské války za nezávislost a v letech 1949–1952 byl náčelníkem generálního štábu. Po odchodu z armády se začal naplno věnovat archeologii. Pracoval na průzkumu tak významných lokalit jako byly Masada, Tel Megido a samozřejmě i kumránské jeskyně, publikoval řadu studií a knih. Vedle vědecké činnosti se i nadále angažoval v politice a veřejném životě. V období kolem Šestidenní války byl vojenským poradcem premiéra Leviho Eškola. V roce 1976 se stal jedním ze zakladatelů strany *Daš* a jako její zástupce byl v r. 1977 jmenován vicepremiérem. V této funkci se aktivně účastnil například jednání s Egyptem, která vedla k podpisu přelomové mírové smlouvy. Byl výraznou osobností a nikdy se nebál jít do střetu i s těmi nejvyšší postavenými. Armádu opustil po sporu s Davidem Ben Gurionem, kterého otevřeně kritizoval za snižování armádního rozpočtu. Jako archeolog se zase nebál označit veřejně ty, kteří si přivlastňovali historicky cenné artefakty. Například v případě, kdy bylo veřejným tajemstvím, že si některé kousky „vypůjčil“ generál Moše Dajan, vášnivý sběratel starožitností, jehož charakteristickým rysem bylo, že měl jen jedno oko, nechal

MISCELLANEOUS FOR SALE

“The Four Dead Sea Scrolls”

Biblical Manuscripts dating back to at least 200 BC, are for sale. This would be an ideal gift to an educational or religious institution by an individual or group.

Box F 206, The Wall Street Journal.

Dnes to zní neuvěřitelně, ale v létě 1954 se některé ze slavných svitků od Mrtvého moře nabízejí v USA k prodeji prostřednictvím tohoto nenápadného inzerátu ve Wall Street Journal

se Jadin slyšet: „Vím, kdo to sebral. Neprozradím to, ale jestli ho chytím, vydlobnu mu i to druhé oko.“ Svitky od Mrtvého moře jsou dnes uloženy v jeruzalémském muzeu v tzv. Svatyni knihy a patří k nejcenějším rukopisům na celém světě. Každý z fragmentů, které byly kdysi rozprodávány za pár dolarů, je dnes pojištěn na stovky tisíc. Jejich historická cena je však nevyčísitelná. Prvním, kdo si to již v roce 1947 uvědomil, byl profesor Eleazar Sukenik.

► Kateřina Weberová

Co se také stalo v únoru:

- v roce 1040 se narodil rabi Šlomo Jicchaki, zvaný Raši, jeden z nejvýznamnějších komentátorů Tanachu a Talmudu
- roku 1475 byl v Itálii vydán tiskem Tanach jako první hebrejská tištěná kniha
- v roce 1738 byl popraven Joseph Süß Oppenheimer, kontroverzní „dvorní Žid“ a bankéř württenberského vévody Karla Alexandra, jehož osud se stal předlohou literární a filmové postavy Žida Süsse
- roku 1829 se v Bavorsku narodil Löb Strauß, jemuž později v USA, již jako Levi Straussovi, přinesly slávu a bohatství jeho modré džínny čili „levisky“
- v roce 1882 byla v Rusku založena jedna z průkopnických skupin sionistického hnutí – BILU (Bejt Ja'akov lechu ve-nelecha)
- roku 1929 se narodil slavný kanadsko-americký architekt Frank O. Gehry, jeden z autorů pražského Tančícího domu